BÖLÜM 1: TEMEL HUKUK BİLGİSİ
Sosyal Hayatı Düzenleyen Kurallar

1) Din Kuralları	**2) Ahlak Kuralları** (iyi-kötü)	
Allah-Kul Uhrevi-Dünyevi Günah-Sevap Manevi yaptırım Günahkâr sayılma vb.	**Subjektif A.K (S**en**)**	**Objektif A.K. (O**nlara Karşı**)**
	İyi insan olmak **Y**alan söylememek **K**ötü hisler beslememek	Yardımsever olmak Verilmiş söze sadık kalmak
	Manevi yaptırım: Kınanma/Dışlanma/Ayıplanma	
3) Görgü Kuralları	**4) Hukuk Kuralları**	
Davranış Kalıpları Manevi yaptırım: Kaba/Cahil/Görgüsüz sayılma/Alaya alınma	Uyulması zorunlu. Devlet desteği Maddi yaptırım Hukuk kurallarının yazılı olması onu diğerlerinden ayırmaz!	

Hukuk Kurallarının Özellikleri	**Hukuk Kurallarının Amaçları/Görevleri**
-- Genellik -- Nesnellik -- Kişilik Dışı -- Soyutluk -- Süreklilik	-- Barış -- Adalet, Düzen -- Güvenlik -- Nispi Eşitlik -- Yeni Oluşum ve Gelişmelere Cevap Verme

Hukuk Kurallarının Yaptırımları (Müeyyide)

1-Ceza		**2-Cebri İcra**	**3-Tazminat**
"Suç"		"Zorla yerine getirme"	"Zarar"
Hapis Cezaları Süreli Müebbet Ağırlaştırılmış M.	**Adli Para Cezaları** 20-100 TL 1 yıla kadar: kısa süreli 2 yıla kadar: uzun süreli (5-730 gün) **İdari Para Cezaları**	Borcun ödenmemesi Verilen mahkeme kararına uyulmaması	Haksız fiil Sözleşme şartlarına uymama Maddi - Manevi (Dikkat ceza değil, yaptırım)

4-Hükümsüzlük		
Yokluk	**Butlan** Geçersiz	**Tek Taraflı B.**
Kurucu unsur yok. Yapılan işlem hukuk aleminde doğmaz.	**Mutlak Butlan:** Hukukun emredici hükümlerine aykırı. **Nispi Butlan:** İradede sakatlık. Hata, hile, tehdit (ikrah), sarhoş…	Taraflardan biri sözleşme yapma ehliyetine sahip değil. Velayet Vesayet
5-İptal - İdari İşlem - İdare Mahkemesi		

Notlar: İdam cezası 2004'te kaldırıldı. Disiplin Cezaları bir ceza türüdür. Ancak Türk Ceza Kanunu'nda yer almaz.

Hukukun Dalları (Bölümleri)

1-Kamu Hukuku Devlet üstün	**2-Özel Hukuk** Kişiler arası ilişkiler	**3-Karma Hukuku**
Ceza Hukuku **İ**dare Hukuku **V**ergi Hukuku **İ**cra ve İflas Hukuku **Y**argılama Hukuku (Medeni Yarg) **A**nayasa Hukuku **D**evletler Genel (Umumi) Hukuku	Medeni Hukuk (AKEM) - Aile-Kişi-Eşya-Miras Borçlar Hukuku Ticaret Hukuku Devletler Özel (Hususi) Hukuku	İş Hukuku Toprak Hukuku Banka Hukuku Hava Hukuku Çevre Hukuku Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku - Telif & Patent

Maddi Hukuk: Kişilerin toplumla veya birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen, kişilerin sahip olduğu hakları ve yüklendiği borçları belirleyen hukuk dalıdır. Medeni Hukuk gibi.
Şekli Hukuk: Kişilere tanınmış hakların korunmasını ve herhangi bir uyuşmazlık halinde bu hakkı talep etme yollarını düzenleyen hukuk dalıdır. Medeni Yargılama Hukuku gibi: Hakimlerin uyuşmazlıkları çözerken izleyeceği yol. Mahkemeler nasıl yargılama yaparlar vb.

Kamu Hukuku - Vergi Hukuku

Vergiye hakim ilkeler; Genellik, Adalet, Kanunilik, Ölçülülük

Genellik:	Herkes vergi öder.
Adalet:	Mali kazanç oranında vergi alınır.
Kanunilik:	Vergi vb. mali yükümlülükler kanunla konulur.
Not: Vergide eşitlik ilkesi yoktur!!	

Vergi Türleri

Gelir Üzerinden	**Gider Üzerinden**	**Servet Üzerinden**
Gelir Vergisi Kurumlar Vergisi	KDV ÖTV	Emlak Vergisi Veraset ve İntikal Vergisi Motorlu Taşıtlar Vergisi

Kamu Hukuku - Ceza Hukuku Suç

Suçun Unsurları				
1-Kanunilik (Tipiklik)	**2-Maddi Unsur (Hareket)**		**3-Manevi Unsur (Kusurluk)**	
Kanunsuz suç ve ceza olmaz. **4- Hukuka Aykırılık**	İcra Yapma	İhmal Yapmama	Kast Bilerek İsteyerek	Taksir Bilmeden İstemeden

Ceza Ehliyeti

Ayırt Etme Gücü	**Yaş**	
Ayırt etme gücü yoksa ❖ Ceza almaz. ❖ Güvenlik tedbiri uygulanır.	0-12	Ayırt etme gücü yok. Ceza ehliyeti yok. Ceza almaz. Güvenlik tedbiri uygulanır.
	12-15	Ayırt etme gücü yoksa ceza ehliyeti yoktur. Ceza almaz. Güvenlik tedbiri uygulanır.
		Ayırt etme gücü varsa indirimli ceza.
	15-18	İndirimli ceza
	+18	Tam ceza ehliyeti 18 yaşının doldurulmasıyla başlar.
	Not: Sağır ve dilsizler için +3 Sağır ve dilsizler için tam ceza ehliyeti yaşı=21 yaşın doldurulmasıyla	
Not: Akıl zayıflığı olan kişilere indirimli ceza uygulanır.		

Ceza Hukukuna Hakim Esaslar

- Kanunsuz suç ve ceza olmaz (Kanunilik). Kusursuz ceza olmaz.
- Ölüm cezası verilemez. 2004'te kaldırıldı. Genel müsadere cezası verilemez. 2004'te kaldırıldı.
- İdarenin düzenleyici işlemleri ile ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri konulamaz.
- Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri kanunla konur. Kanunda yazandan daha ağır bir ceza verilemez.
- Ceza sorumluluğu şahsidir. Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılamaz. Suç ve cezalar geçmişe yürütülemez.
- Kanuna aykırı bir şekilde elde edilen deliller geçersizdir.
- Kimse yakınlarını suçlayıcı beyanlarda bulunamaya ve bu yönde delil göstermeye zorlanamaz.
- Sözleşme şartlarına uyulmamasından dolayı kimse özgürlüğünden alıkonulamaz (tazminat davası açılabilir).
- Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye geri verilemez.
- Suçluluğu ispat edilene kadar herkes masumdur (Masumiyet Karinesi). Kişi hüküm giyene kadar masumdur.

Gözaltı – Tutuklama – Soruşturma – İddianame – Kovuşturma – Hükümlü

Özel Hukuk Dalları

Medeni Hukuk: Özel hukukun en geniş dalı. **A**ile Hukuku-----**K**işi Hukuku-----**E**şya Hukuku-----**M**iras Hukuku

1-Aile Hukuku	**2-Kişiler Hukuku**
Nişanlanma, Evlenme, Boşanma, Eşlerin karşılıklı borç ve yükümlülükleri aile bireyleri arası ilişkiler, Velayet, Vesayet, SOY BAĞI!!!!!!!! (Anne, baba, çocuk arasında)	Kişiliğin başlangıcı, sona ermesi Kişiliğin yerleşim yeri, medeni durumu Kişinin türü (gerçek/tüzel), Kişinin ehliyeti, HISIMLIK!!!!!
3-Eşya Hukuku	**4-Miras Hukuku**
Ayni Hak: Sahibine geniş yetkiler veren ve herkese karşı ileri sürülebilen haktır. Zilyetlik: Sahiplik değil de elde bulundurma.	Muris: Miras bırakan kişi Tereke: Murisin hak ve borçları Vasiyetname düzenleme yaşı: 15

Yerleşim Yeri: Kişinin sürekli bulunmak suretiyle bulunduğu yer. Teklik ve zorunluluk ilkesi var.

- İradi Yerleşim Yeri: Bir kimsenin kendi iradesi ile seçtiği yerleşim yeri.
- İtibari Yerleşim Yeri: Örneğin bir devlet memurunun yeni geldiği şehirde tuttuğu otel.
- Yasal Yerleşim Yeri: Velayet altında bulunan çocukların yerleşim yeri, anne ve babalarının yerleşim yeridir. Çocukların yerleşim yeri kanun tarafından belirlendiği için yasal yerleşim yeri olarak ifade edilir.

Not: Vesayet altındakilerin yerleşim yeri, vesayet makamının olduğu yerdir. Yani Sulh Hukuk Mahkemesinin.

Kişi Kavramı: Haklara ve borçlara sahip olabilen varlıklara kişi denir. Gerçek kişilik tam ve sağ doğumla başlar. Doğum 30 gün içinde, ölüm 10 gün içinde nüfus müdürlüğüne bildirilmelidir.
Karine: İpucu, varsayım, tahminde bulunma

Kişiliği Sona Erdiren Haller

1-Ölüm (Beyin Ölümü) - adi karine - Hukuki Olay - 10 gün içinde nüfus müdürlüğüne bildirilmelidir.	
2-Ölüm Karinesi	**3-Birlikte Ölüm Karinesi**
Ölümüne kesin gözle bakılacak halde kaybolan ve cesedi bulunamayan kişi ölmüş sayılır. Evlilik kendiliğinden biter. Kararı "mahalin en büyük mülki amiri" verir. Mahkeme kararı yok.	• Aralarında miras ilişkisi olmalı. • Aynı zamanda ölüm olmalı. • Birbirlerine mirasçı olamazlar.
4-Gaiplik (çekişmesiz yargıya örnek) - adi karine	
Ölüm Tehlikesi Halinde Kaybolma	**Kişiden Uzun Zamandır Haber Alınamaması**
Mahkemeye başvurma süresi = 1 yıl Miras teminat süresi = 5 yıl	Mahkemeye başvurma süresi = 5 yıl Miras teminat süresi = 15 yıl
Kararı "Sulh Hukuk Mahkemesi" verir. Kararın verilebilmesi için iki ilan şartı aranmaktadır. İki ilan arasında en az 6 ay olmalıdır. Evlilik kendiliğinden sona ermez. Gaip 100 yaşını geçerse mirasçılar mirası kesin kazanırlar.	

Ehliyet Türleri

Hak Ehliyeti	Fiil Ehliyeti
Hak ve borç sahibi olabilme	Hak kazanma, borç altına girebilme
"Tam ve sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü an" Hak Ehliyetine Hakim Olan İlkeler Genellik ve Eşitlik	Ayırt Etme Gücüne sahip olmak Ergin olmak Kısıtlı olmamak
Pasiftir. Haktan faydalanmayı sağlar (kullanmayı değil).	Aktiftir. Hakları kullanmayı sağlar.

Ayırt Etme Gücünü Ortadan Kaldıran Haller: Yaş küçüklüğü, Akıl hastalığı, Akıl zayıflığı, Sarhoşluk
Ergin Olmak: 18 yaşını doldurmuş olmak
Evlenme Erginliği:
Olağan Evlenme: 17 yaş tamamlanınca + Veli onayı
Olağanüstü Evlenme: 16 yaş tamamlanınca + Mahkeme kararı
Kaza-i Rüşt (Yargısal Erginlik):
15 yaşı doldurmak, Küçüğün talebi, Küçüğün menfaati, Veli onayı, Sulh Hukuk Mahkemesi onayı
Not: Ergin kılınan kimsenin yaşı büyümüş sayılmaz.
Kısıtlılık Halleri: Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından kısıtlanır.

- Akıl hastalığı, Akıl zayıflığı
- Alkol ve uyuşturucu bağımlılığı
- Savurganlık, Kötü yaşam tarzı, Kötü yönetim
- Bir sene ya da daha fazla özgürlüğü bağlayıcı ceza
- Yaşlılık ise isteğe bağlı bir kısıtlanma sebebidir.

KARIŞTIRMA: Yaş küçüklüğü ve sarhoşluk kısıtlama sebebi değildir!

Fiil Ehliyetinin Türleri

Tam Ehliyetli	Sınırlı Ehliyetli	Sınırlı Ehliyetsiz	Tam Ehliyetsiz
Ayırt etme gücü var Ergin Kısıtlı değil	Kendisine yasal danışman atanan kimseler	Ayırt etme gücü var Ergin Kısıtlı	Ayırt etme gücü yok 25 yaşında akıl hastası 5 yaşındaki Can
		Ayırt etme gücü var Ergin değil Kısıtlı değil	Mutlak butlan ile geçersiz

Sınırlı ehliyetsizler:
Bizzat yapamayacakları işler: Satım sözleşmesi, kira sözleşmesi, eser sözleşmesi, hizmet sözleşmesi, kendilerini borç altına sokan diğer işlemleri veli ya da vasi onayı ile yapabilirler.
Hiç yapamayacakları işler: Bağışta bulunma, vakıf kurma, kefil olma, rekabet yasağı taahhüdünde bulunma gibi işlemleri veli ve vasileri izin verse dahi yapamazlar. Yani sınırlı ehliyetsiz adına vasi;
(BaKVeR) **B**ağış yapmak, **K**efil olmak, **V**akıf kurmak, **R**ekabet işlemlerini yapamaz!

Hısımlık

Tam Kan Hısımlığı	Yarım Kan Hısımlığı
Anne-Baba bir	Anne bir- Baba ayrı //// Baba bir- Anne ayrı

Hısımlık Türleri

Kan Hısımlığı			Kayın Hısımlığı	Evlat Edinme Hısımlığı
Alt Soy	**Üst Soy**	**Yan soy**	Evlenme ile doğan hısımlık. Eşler hısım değildir. Eşlerin aileleri hısım değildir. Kayın hısımlığı evlilik sona erse dahi devam eder. Eşinin abisi: 2.derece yan soy kayın hısımı Eşinin annesi: 1.derece üst soy kayın hısımı Alt soy ve üst soy ile evlenme yasağı vardır.	Evlatlık ile evlat edinen arasında mahkeme kararı ile kurulan hısımlıktır. Suni-Yapay hısımlık. Tek başına evlat edinmek: 30 yaş Evli kişiler: 30 yaş ve 5 yıl evlilik Arada en az 18 yaş fark olmalı. Evlatlık ve alt soyu, evlat edinenin mirasçısı olurlar. Ancak evlat edinen, evlatlığın mirasçısı olamaz.
Çocuk Torun	Anne Baba Büyükanne Büyükbaba	Kardeş Amca Hala Dayı Teyze Yeğen Kuzen		
1.Derece: Anne, Baba, Çocuk 2.Derece:Kardeş,B.Anne,B.baba,Torun 3.Derece:Amca,Hala,Dayı,Teyze,Yeğen 4.Derece: Kuzen İlk 3 derece ile evlenme yasağı vardır.				

Tüzel Kişiler

Belli bir amaç doğrultusunda bir araya gelen yapılara tüzel kişilik denir.

Özel Hukuk Tüzel Kişileri	Kamu Hukuku Tüzel Kişileri
Dernek: 7 Kişi Kooperatif: 7 Kişi Şirketler: Kişi topluluğu "Kooperatif ve şirketler kar amacı güderler" Vakıf: Mal topluluğu. 1 kişi bile yeter	Hastaneler TRT, RTÜK, YÖK Köy, Belediye, İl Özel İdaresi Üniversite

- Tüzel kişilerin hak ehliyeti, kanunun aradığı şekilde kurulmuş olmalarıyla başlar.
- Fiil ehliyetleri, zorunlu organlarının kurulmasıyla başlar.
- Vakıflarda tek zorunlu organ vardır: Yönetim Organı
- Mameleki haklar: Gerçek veya tüzel kişinin olanca mal varlığı anlamına gelir.
- Dernek kurucuları gerçek kişiler olabileceği gibi tüzel kişiler de olabilir.
- Dernekler herhangi bir yerden izin almadan tescile gerek olmadan "serbest kuruluş sistemi" ile kurulurlar.
- Tüzel kişiliğin sona ermesi: İnfisah (Dağılma) ve Fesih (Dağıtılma)
  Kendiliğinden sona erme: İnfisah: Amacını gerçekleştirmemiş olması, aciz hale düşmesi, borçlarını ödeyememesi, süresinin dolmuş olması, kuruluş şartlarının ve amacının kaybedilmiş olması, yönetim kurulunun kurulamayacak hale gelmesi, ilk genel kurul toplantısını yapamaması, üst üste iki olağan genel kurul toplantısının yapılamaması.
  Mahkeme kararıyla sone erme: Fesih: Kanunun emredici hükümlerine uymama, amacının hukuka ve ahlaka aykırı hale gelmesi

Borçlar Hukuku

Borç İlişkisinin Unsurları

Alacaklı	**Edim** (Davranış)	**Borçlu**
	Vermek, Yapmak, Yapmamak	

Borç İlişkisi Doğuran Haller/Borcun Kaynakları

Hukuki İşlem	**Haksız Fiil**	**Sebepsiz Zenginleşme**
Karşılıklı irade beyanı	Hukuka aykırılık	Zenginleşme
	Kusur	Fakirleşme
Satım sözleşmesi	Zarar (maddi/manevi)	İlliyet Bağı
Kira Sözleşmesi	İlliyet Bağı(Nedensellik B.)	Haklı Bir Sebebin Bulunmaması

Borç İlişkisinde Sorumluluk

Kişi İle	**Mal İle**	
Kişi, şahıs varlığı ile borcundan dolayı sorumlu tutulamaz. Şahsen sorumludur.	Sınırlı Sorumluluk Belirli mal, belirli miktar	Sınırsız Sorumluluk

Borcu Sona Erdiren Haller	**Borçlar Hukukuna Hakim İlkeler**
• İfa: Yerine getirme • İbra: Aklama • Tecdit: Yenileme • Birleşme • Takas • Kusur**suz** İmkânsızlık	• Borçlunun ikametinde ifa • Sözleşme özgürlüğü/serbestisi • Nispilik (Ne kadar borcu varsa o kadar o kişi sorumlu) • 3.kişi aleyhine borç kurulamaması • İrade özerkliği • Eşitlik ilkesi • Dürüstlük • İvazılık (Karşılık) • Kusurlu sorumluluk

Muaccel borç: Vadesi gelmiş borç **Müeccel borç:** Vadesi gelmemiş borç	Karıştırma: Kusurlu imkânsızlık borcu sona erdirmez. Kusurlu Sorumluluk: Borçlar ilkesine hakim olan ilkelerden Not: Zaman Aşımı eksik borç doğurur. Borcu sona erdirmez. Genel zaman aşımı süresi 10 yıldır. Eksik Borç: Talep edilemeyen borç.

Ticaret Hukuku

Ticari İşletme Hukuku: Temel amaç: Kazanç	Tacir: Nakdi Sermaye-Kısmen dahi olsa kendi adına işleten kişi Esnaf: Bedeni güç
Şirketler Hukuku:	Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen şirketler Kolektif Şirket (en az 2 kişi) Adi Komandit Şirket (en az 2 kişi) Anonim Şirket (en az 1 kişi) Limited Şirket (en az 1 kişi) Kooperatifler: 7 Kişi **Dikkat:** Adi Şirket = Borçlar Kanununda
Deniz Ticareti Hukuku:	Kaptan: Gemiyi sevk ve idare eden kişidir. Donatan: Gemisini deniz ticaretinde kullanan kişidir. Navlun Sözleşmesi: Deniz yoluyla eşya taşımak için yapılan sözleşme. Navlun: Taşıma karşılığında ödenen ücret.
Kıymetli Evrak Hukuku:	Bono - Poliçe - Çek. Hak ile senet asla ayrılamaz.
Sigorta Hukuku:	Sigorta poliçesi: Sigortacı ile sigorta ettiren arasında düzenlenir. Sigortacıya sigorta primi ödenir. Risk gerçekleşirse sigortacı, sigorta ettirene tazminat öder.
Taşıma Hukuku:	

Devletler Özel (Hususi) Hukuku

<table>
<tr><th colspan="2">Uyrukluk (Tabiyet) Bağı</th><th colspan="2">Yabancılar Hukuku</th><th>Kanunlar İhtilafı (Çatışması)</th></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">Kişileri ve şeyleri devlete bağlayan hukuki ve siyasi bağa uyrukluk bağı denir. Devlete uyrukluk bağı ile bağlı olan gerçek kişilere vatandaş denir.</td><td>Özel</td><td>Kamu</td><td rowspan="4">İng-Türk</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Tamamından faydalanır.</td><td rowspan="3">Bir kısmından faydalanır.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Vatandaşlık Kazanma</td></tr>
<tr><td>Aslen</td><td>Müksetep (Sonradan)</td></tr>
<tr><td>Doğum</td><td>Evlenme-3sene
Evlat edinme
İkamet-5 sene</td><td colspan="3"></td></tr>
</table>

Türk Vatandaşlığı

- Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür. Türk anadan veya babadan doğan Türk'tür.
- Kanunla kazanılır, kanunla kaybedilir.
- Hiçbir Türk vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemle bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.
- Türk vatandaşlığından çıkarma Cumhurbaşkanı kararı ile olur. Karara karşı gidilecek yer: Danıştay
- İsteğe bağlı "İçişleri Bakanlığının izni" ile vatandaşlıktan çıkarılır.
- Vatandaşlıktan çıkarılma kararlarına karşı yargı yolu kapatılamaz.

Hukukta Hak Kavramı - Hak Türleri

Kamu Hakları
Kişinin Hak ve Ödevleri / Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevler / Siyasi Hak ve Ödevler

Özel Haklar			
Mahiyetine Göre	**Konularına Göre**	**Kullanımına Göre**	**Amaçlarına Göre**
Nitelikleri Bakımından **Mutlak Haklar:** Herkese karşı ileri sürülebilen ❖ Mülkiyet Hakkı ❖ Ayni Hak ❖ Telif Hakkı ❖ Patent Hakkı ❖ Velayet/Vesayet Hakkı ❖ İntifa Hakkı **Nispi Haklar:** Belirli kişilere karşı öne sürebilen haklar. Alacak hakkı	**Mal Varlığı Hakkı:** Parayla ölçebildiğin ❖ Alacak Hakkı ❖ Ayni Hak ❖ Telif ❖ Patent **Kişilik Hakkı:** Vücut Bütünlüğü, Sağlık, Şeref Onur, Haysiyet, İtibar	**Devredilebilen Haklar** ❖ Alacak Hakkı ❖ Ayni Hak ❖ Telif Hakkı ❖ Patent Hakkı **Devredilemeyen Haklar** ❖ Kişilik Hakkı ❖ Nişan Bozma, Boşanma Davası Açma, Nafaka Hakkı ❖ Sükna (Oturma) ❖ İntifa	**Alelade Haklar:** Hukuki durumda değişiklik olmayacak. ❖ Velayet ❖ Vesayet **Yenilik Doğuran H:** ❖ Kurucu (Evlenme) ❖ Değiştirici (Ayıplı malın değişimi) ❖ Bozucu (boşanma, sözleşmenin feshi)

Hakların Kazanılış Biçimleri

<table>
<tr><th colspan="2">Aslen Kazanma</th><th>Devren Kazanma</th><th>Tesisen Kazanma</th></tr>
<tr><td colspan="2">Denizden balık tutulması
Sahipsiz mal edinilmesi</td><td rowspan="2">Satım sözleşmesi
Miras</td><td rowspan="2">Ödünç sözleşme</td></tr>
<tr><td>Taşınır-sahiplenme</td><td>Taşınmaz-işgal</td></tr>
</table>

Hakları Doğuran Olgular

Hukuki Olay	Hukuki Fiil	Hukuki İşlem
İrade dışı Doğum Ölüm	Kişinin iradesi ile davranışları ile İkamet değiştirmek İkamet tesis etmek	Kişinin iradesini beyan etmesi İrade açıklaması Satım Sözleşmesi

Hakların Kazanılmasında: İyi niyet (sübjektif iyi niyet)
Hakların Kullanılması ve Borçların Yerine Getirilmesi: Dürüstlük ilkesi (objektif iyi niyet)
Emprevizyon (öngöremezlik): Sözleşme yapılırken tahmin edilemeyen olağanüstü bir halin sonradan ortaya çıkması yüzünden taahhüdün borçlu tarafından eski şartlarla aynen yerine getirilmesi onun çok büyük bir zarara uğramasına neden olabilir. Borçlunun talebi üzerine sözleşme yeni duruma göre değiştirilebilir veya feshedilebilir.
Ahde Vefa İlkesi: Dürüstlük kuralı gereğince bir sözleşme yapıldıktan sonra şartlarda büyük ölçüde değişiklik olması nedeniyle borçlunun durumu ağırlaşsa dahi kural olarak sözleşmenin aynen yerine getirilmesi gerekir.

Hakların Korunması

Devlet Eliyle	
Talep Yolu	**Dava Yolu**
	Kişiliği Dışa Karşı Koruyan Davalar Tespit Davası Önleme Davası Saldırıya Son Verilmesi Davası (Men) Tazminat Davası

Kendi Eliyle (İhkak-ı Hak)		
Meşru Müdafaa (Haklı Savunma)	**Zaruret Hali (Iztırar Hali, Zorda Kalma)**	**Kuvvet Kullanma**
Orantılı güç Devam etmekte olan bir saldırı Zarar tazmin edilmez.	Ani bir tehlikeden kaçarken Zarar tazmin edilir.	Devletin yetişemediği durumlar

Hukukun Kaynakları

Yazılı (Asli/Birincil) Kaynaklar	Yazısız (Tali/İkincil) Kaynaklar	Yardımcı Kaynaklar
Normlar Hiyerarşisi Anayasa **Kanun** **OHAL CB Kararnamesi** **Milletlerarası Anlaşmalar** **İçtihadı Birleştirme Kararları** CB Kararnamesi Yönetmelik Adsız Düzenleyici İşlemler (Genelge-Sirküler-Tamim)	Örf ve Adet Hukuku **Maddi Unsur:** Tekrarlanma **Manevi Unsur:** Genel inanış **Hukuki Unsur:** Devlet desteği	Bağlayıcı değil. Yargısal Kararlar (İçtihatlar) Bilimsel Görüşler (Doktrin- Öğreti) Karıştırma: İçtihat Birleştirme Kararları yazılı ve bağlayıcı. Resmi gazetede yayınlanır. Kanuna denk.
Anayasa: En genel, en bağlayıcı		
Bağlayıcı		Bağlayıcı değil

Hukukta Boşluk Kavramı

Kanun Boşluğu		Hukuk Boşluğu
Yazılı kaynaklarda hüküm yok		Yazılı Kaynaklar + Yazısız Kaynaklarda hüküm yok
Kural içi boşluk	**Kural Dışı Boşluk**	Hukuk yaratma
Bilerek + İsteyerek Kuralda eksiklik var. Takdir yetkisi	Bilmeyerek. Kural yok **Açık (Gerçek) Boşluk:** Hiçbir hüküm yok. Örf adet hukukuna gider. Yani yazısız kaynağa. **Örtülü (Gerçek Olmayan) Boşluk:** Yeterli değil. Genel hükmü somut olaya uygulamama ile sorun çözülür.	

Soru: Yazılı kaynaklar içerisinde bilerek ve isteyerek bırakılan boşluğa ne denir? Kural içi boşluk

Hukukun Farklı Anlamları/Türleri

Mevzu Hukuk (Mevzuat)	Pozitif Hukuk (Müspet)	İdeal Hukuk (Doğal/Tabii)	Tarihi Hukuk
Yazılı	Yazılı + Yazısız	Ulaşılması tasarlanan	Yürürlükten kalkmış

Şekli Hukuk	Maddi Hukuk	Objektif Hukuk	Subjektif Hukuk
İzlenecek yol Yargılama hukuku	Uygulanacak hükümlerin tamamı	Uymak zorunda	Hak ve yetki

Belirli bir dönem yürürlükte bulunan ve yetkili bir merci tarafından konulan yazılı kaynaklar: Mevzu Hukuk
Yazılı kaynaklar yetkili merci tarafından konulur.

Hukuk Kurallarının Çeşitleri

Emredici Hukuk Kuralları:	Aksi düzenlenemez.
Yedek Hukuk Kuralları:	**Tamamlayıcı:** Aksi düzenlenebilir. Faiz oranı belirleme
	Yorumlayıcı: Ne anlaşılması gerektiği. Ay başı.
Tanımlayıcı Hukuk Kuralları:	Ne anlama geldiği

Bazı Kavramlar:
Muvazaa: İrade ile irade açıklaması arasında isteyerek meydana gelen uygunsuzluk.
Gabin(Aşırı Yararlanma): Bireyin tecrübesizliğinden yararlanarak edimler arasında yaratılan orantısızlık.
İrade Bozukluğu: Bir kimsenin iradesi ile irade açıklaması arasında istenmeden meydana gelen uygunsuzluk.
İrade Bozukluğunun Sebepleri: Hata, hile, ikrah. Yaptırımı tek taraflı bağlamazlık.

- **Hata (Yanılma):** İrade açıklamasında bulunan kişinin dikkatsizliği.
- **Hile (Aldatma):** Bir kimsenin birtakım yanıltmalarla irade açıklamasında bulunmaya yöneltilmesidir.
- **İkrah (Korkutma):** Bir kimsenin kendisine veya yakınlarından birisine zarar verileceği tehdidi altında irade açıklaması.

BÖLÜM 2: ANAYASA HUKUKU

Anayasa Türleri

İlk anayasal belge: 1215-İngiltere-Magna Karta	
Yazılı Anayasa	**Yazısız Anayasa**
İlk yazılı anayasa: 1787-ABD	İngiltere
Çerçeve Anayasa	**Kazuistik Anayasa**
Sadece genel hükümler Tek yumuşak ve çerçeve anayasamız: 1921	Ayrıntılı, detaylı hazırlanan En kazuistik anayasamız: 1982
Yumuşak Anayasa	**Sert Anayasa**
Normal kanunlar gibi değişir. Tek yumuşak ve çerçeve anayasamız: 1921	Normal kanunlardan farklı değişir. Nitelikli çoğunluk, Halk oylaması, değiştirilmeyecek maddeler var. Belirli süre değişimi yasak. En sert anayasamız: 1982

Anayasa Yapan Güç (İktidar Tipleri)

Kurucu İktidar (yapma veya değiştirme)		**Kurulmuş İktidar**
Asli Kurucu	**Tali Kurucu**	Anayasada hiçbir değişiklik yapmaz. Yasama, yürütme, yargı yetkilerini kullanır.
Anayasa yapma Hukuk Dışı, Sınırsız Darbe, devrim, ihtilal	Anayasa değiştirme Hukuki, Sınırlı	

Devletin Unsurları (EMÜ)

Egemenlik (Otorite)	**M**illet (İnsan, Topluluk, Halk)	**Ü**lke (Toprak, Vatan)

Devlet Modelleri

Egemenliğin Kaynağına Göre		
1-Monarşi		
Mutlak Monarşi: Padişah	Meşruti Monarşi: Padişah + Meclis (Anayasa)	
2-Oligarşi: Grup/Zümre	**3-Teokrasi:** Din	**4-Cumhuriyet:** Halk

Hukuki Yapılarına Göre/Yapısına Göre	
1-Basit (Tek) Yapılı Devlet	
Üniter Devlet	**Bölgeli Devlet**
Tek millet. Türkiye, Fransa, İngiltere, Yunanistan vb.	İspanya
2- Birleşik (Karma) Yapılı	
Federasyon	**Konfederasyon**
Egemen en az iki devlet	
Anayasa-Yazılı-Zorunlu Federe devletlerin bir araya gelmesiyle oluşur. Federal devletler çift meclisli olmak zorunda. Üye devletler ayrılamazlar. İç ilişkilerinde serbest, dış ilişkilerde federal devlete bağlıdırlar. ABD, Almanya, Kanada, Rusya, Avusturya, Irak vb.	Anlaşma Genellikle savunma ve ekonomi amaçlı çıkar ilişkisi. Üye devletler ayrılabilirler. İç ilişkide de dış ilişkilerinde de serbesttir. Günümüzde örneği yok.

Devletin Organları: Yasama (TBMM), **Yürütme** (Cumhurbaşkanı), **Yargı** (Bağımsız ve Tarafsız Mahkemeler)

Hükümet Sistemleri

Kuvvetler Birliği		
Yasama Birliği	**Yürütme Birliği**	
Meclis Hükümet Sistemi	**Mutlak Monarşi**	**Diktatörlük**
Ayrı bir devlet başkanı yoktur. Meclisin başkanı devletin de başı.	Soy Kuvvetler yürütmede birleşir.	Baskı Kuvvetler yürütmede birleşir.
Kuvvetler Ayrılığı		
Yumuşak Ayrılık	**Sert Ayrılık**	**Karma Ayrılık**
Parlamenter Sistem	**Başkanlık Sistemi**	**Yarı Başkanlık Sistemi**
- Yürütme iki başlıdır. CB ve BK. - Yürütmenin CB kanadı sorumsuz, BK kanadı sorumludur. - Devlet başkanını TBMM seçer. - Aynı kişi hem yasama hem yürütmede görev alabilir. - BK, yasama işlemlerine katılabilir ve yasama organına karşı sorumlu. - Yasama yürütmeyi, yürütme yasamayı feshedebilir. - Belçika, Yunanistan, Hollanda vb.	- Yürütme organı tek başlı: Başkan - Başkanı halk seçer. - Aynı kişi hem yasama hem yürütmede görev alamaz. - Başkan, yasama işlemlerine katılamaz. - Bakanlar, başkana karşı sorumlu. - Başkan yasamayı, yasama da başkanı görevden alamaz. - ABD, Brezilya vb.	- Yürütme iki başlıdır. CB ve BK. - Başkanı halk seçer. - Fransa

Demokrasi - Unsurları

- Birden fazla siyasi parti olmalı.
- Siyasal makamlar seçimle iş başına gelmeli.
- Seçimler belirli aralıklarla tekrarlanmalı, serbest olmalı.
- Temel hak ve özgürlükler anayasal güvence altına alınmalı.
- Muhalefetin iktidar olma şansı olmalı.
- Tek dereceli seçim sistemi (1946'da geçtik).

1876 Anayasası: Monarşi
1921 Anayasası: Meclis Hükümeti sistemi
1924 Anayasası: Karma Hükümet Sistemi
1961 Anayasası: Parlamenter Sistem
1982 Anayasası 2017 Değişikliği: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

Demokrasi Türleri

1-Doğrudan Demokrasi	3-Yarı Doğrudan Demokrasi
Halk her şeye kendi karar verir.	Egemenliğin kullanılması halk ile temsilciler arasında paylaşılır. Araçları: Halk girişimi: Halkın kanun teklifinde bulunması Halk oylaması: Halk vetosu: Halkın kanunu geri çevirmesi Temsilcilerin azli: Halkın temsilciyi görevden alması
2-Temsili Demokrasi - Türkiye	
Halkın seçtiği temsilciler halk adına karar alır.	

Demokrasi Anlayışları

Çoğulcu	Çoğunlukçu
Paylaşımlı, Sadece 1961 Anayasası	Bencil

Türk Anayasa Tarihi

Sened-i İttifak (1808)
- II.Mahmut ile ayanlar arasında yapıldı.
- Hukuki niteliği: Misak (Anlaşma/Sözleşme)
- Padişah ilk kez kendi otoritesinin dışında bir gücün varlığını kabul etti.
- İlk kez padişahın yetkileri sınırlandırıldı.
- Türklerin Magna Carta'sı.

Önemli: Türk tarihinin ilk yazılı anayasal belgesidir.

Tanzimat Fermanı (1839)
- Hukuk üstünlüğü. Hukuki niteliği "ferman"
- Padişah ilk kez kanun üstünlüğünü kabul etti.

Islahat Fermanı (1856)
- Hukuki niteliği "ferman"

Anayasacılığa geçişin temelleri/Anayasal belgeler
Sened-i İttifak - Tanzimat Fermanı - Islahat Fermanı

1876 Kanuni Esasi - I.Meşrutiyet - II. Abdülhamit: Osmanlının ilk ve tek anayasası. Belçika ve Prusya örnek alındı. İlk parlamento-İlk meclis. (Not: Çift yapılı meclis: 1876 Kanuni Esasi, 1961 Anayasası)

Meclis-i Umumi	
Heyet-i Ayan: Padişah atar. Ömür boyu görev.	Heyet-i Mebusan: Halk seçer. 4 yıl.

1876 Kanuni Esasi	1909 Değişiklikleri
• Osmanlı Devleti üniter bir devlettir. • Başkenti İstanbul'dur. • Dini İslamdır. Resmi dili Türkçedir. • Devlet başkanlığı babadan oğula geçer. • Padişah halifedir. • Temel hak ve hürriyetler ilk kez anayasada düzenlenmiştir. • Yürütme yetkisi padişaha aittir. • Sadrazam ve bakanları padişah atar. • Seçimler 4 yılda bir yapılır. • Bakanları ve yüksek yargı organı üyelerini yargılayan Yüce Divandır. Yüce divan makamı oluşturuldu. • Padişahın, Meclisi Umumi'yi toplantıya çağırma, tatil etme, Meclis-i Mebusan'ı feshetme yetkisi vardır. • Kanun değişikliği için padişah izni gerekli. • Padişahın kanunları mutlak veto yetkisi var. • Padişahın sürgün ve basına sansür yetkisi var. • Örgütlenmek yasak.	• Padişah yetkileri daraltıldı. • Meclis-i Mebusan'ın yetkileri genişletildi. • Temel hak ve özgürlükler genişletildi. • Padişahın meclisi feshetme yetkisi, Ayan Meclisi onayı ve 3 ay içinde yeniden seçim yapılması koşuluna bağlandı. Dikkat: Padişahın meclisi feshetme yetkisi kaldırılmadı. Sınırlandırıldı! • Kanun teklifi için padişah izni kaldırıldı. • Padişahın kanunları mutlak veto yetkisi, geciktirici veto haline geldi. • Padişahın sürgün ve sansür yetkisi kaldırıldı. • Bakanlar Kurulu Mebusan Meclisine karşı sorumludur. • Örgütlenme yasağı kaldırıldı. Not: Tam anlamıyla meşruti monarşiye geçildi. İstibdat Dönemi: 1878-1908 1908: II.Meşrutiyet ilan edildi (II.Abdülhamit) 1908'de Siyasi Partiler kuruldu.
1921 Anayasası - Teşkilat-ı Esasiye	**1923 Değişiklikleri**
• Milli mücadele dönemi / Savaş anayasası • Kanuni Esasi yürürlükten kalkmadı. İkili anayasal süreç. • Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir! • Seçimler 2 yılda 1 yapılır. • Seçmen yaşı 18. • Meclis Hükümeti Sistemi. Kuvvetler Birliği. • Devlet başkanlığı yoktur. • Hükümetin başkanı, TBMM başkanıdır. • İlk/tek yumuşak ve çerçeve anayasamız (24 Madde). • Temel hak ve özgürlüklerden bahsetmeyen tek anayasa. Yargıdan bahsetmeyen tek anayasa. • Yerinden yönetimi benimsemiştir.	• Hükümet şekli Cumhuriyettir (ilk değişiklik). • Devletin başkanı cumhurbaşkanıdır. • Cumhurbaşkanı, TBMM üyeleri içinden TBMM tarafından seçilir. • Başbakan, CB tarafından TBMM içinden seçilir. • Bakanlar, TBMM içinden başbakanca seçilir. CB onayına sunulur. Kabine sistemine geçildi. • Devletin dini İslam'dır. • Devletin resmi dili Türkçedir. Dikkat: Başkent Ankara hükmü ilk kez: 1924 Anayasası İstiklal Marşı'nın anayasaya girmesi: 1982 Anayasası

1924 Anayasası	1924 Anayasası Değişiklikleri
• İkili anayasal süreç sona erdi. • Cumhuriyetin ilanından sonraki ilk anayasa. • Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir. Değiştirilemez. İlk defa değiştirilemez madde. • Sert ve kazuistik bir anayasa (1921 hariç hepsi böyle) • Başkent Ankara'dır (ilk). • Seçimler 4 yılda 1 yapılır. • Seçmen yaşı 18. • Karma Hükümet Modeli benimsendi. • Kuvvetler Birliği/Görevler Ayrılığı. • Temel hak ve hürriyetler var ancak sosyal haklar yok. Sosyal Devlet kavramı 1961 Anayasası'nda. • Çoğunlukçu. (1961 hariç hepsi böyle) • Anayasa üstünlüğü ilk kez belirtilmiş. • Kanunları yorumlama yetkisi meclise ait. Yasama yorumunun olduğu tek anayasa.	1928: Devletin dini İslam'dır ibaresi çıkarıldı. Milletvekili yemininden vallahi çıkarıldı. 1934: Kadınlara mv seçme ve seçilme hakkı. Genel oy! Kadınların meclise girmesi: 1935 yılı seçimleri 1934: Seçmen yaşı 18'den 22'ye çıkarıldı. 1937: Atatürk ilkeleri anayasaya girdi. Kanuni gelişmeler: [Tarihlerinin bilinmesi yeterli] 1930: Kadınlara belediye seçimlerine katılma hakkı. 1933: Kadınlara muhtarlık seçimlerine katılma hakkı. 1946: Çok partili seçim. (Türk tarihinde çok partili hayat 1908 II. Meşrutiyet ile başladı. Kesintisiz çok partili hayat 1946 seçimleri ile) 1946: Tek dereceli seçim. 1950: Gizli oy, açık sayım döküm. 1950'de YSK kuruldu. Anayasaya 1961'de girecek.
Not: Anayasanın dilinin sadeleştirilmesi: 1945	

1961 Anayasası	1971 ve 1973 Değişiklikleri
• 27 Mayıs 1960 darbesi anayasasıdır. • Sert ve kazuistik bir anayasadır. • Kurucu Meclis hazırladı. Asli Kurucu İktidar: Askeri Kanat: Milli Birlik Komitesi Sivil Kanat: Temsilciler Meclisi • Referandum sonucu kabul edildi. • Yasama erki çift yapılıdır: Millet meclisi ve Cumhuriyet Senatosu. • Milliyetçilik ilkesi, milli devlet şeklini almıştır. **İlkler** • Parlamenter sisteme geçildi. • Kuvvetler ayrılığına geçildi. • Sosyal ve Ekonomik Haklara yer verir. • Sosyal Devlet • Demokratik Devlet • Hukuk Devleti • İnsan Haklarına Dayalı Devlet (1982 saygılı) • Anayasa Mahkemesi kuruldu. • Yüksek Hakimler Kurulu kuruldu. • Milli Güvenlik Kurulu anayasaya girdi. • YSK anayasaya girdi. (Kurulması: 1950) • Diyanet İşleri Başkanlığı anayasaya girdi. • Devlet Planlama Teşkilatı anayasaya girdi. (2011'de kaldırıldı) • Yargıtay, Danıştay, Uyuşmazlık Mahkemesi, Askeri Yargıtay düzenlendi. Askeri yargı 2017'de kaldırıldı. • Siyasi partilerde düzenleme, anayasa güvence. • TRT ve üniversitelere özerklik verildi. • Çoğulcu demokrasi anlayışı (Diğerleri çoğunlukçu) • Temel hak ve özgürlükler ayrıntılı olarak düzenlendi. • İşçilere ve kamu görevlilerine sendika kurma hakkı. • Herkese önceden izin almaksızın dernek kurma hakkı tanındı. • Başlangıç ve madde kenar başlıkları düzenlendi. • Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları.	• Yürütme güçlendirildi. • Yargı denetimine sınırlar getirildi. • Askeri kanat güçlendirildi. Askeri İdare Yüksek İdare Mahkemesi kuruldu (1971) AİYM 2017'de kaldırıldı. • Milli Güvenlik Kurulu etkileri artırıldı. • Devlet Güvenlik Mahkemesi kuruldu. (1973) 2004'te kaldırıldı. • Bakanlar Kuruluna olağan dönem KHK çıkarma yetkisi verildi. (OHAL KHK'sı 1982'de) • Bakanlar Kuruluna vergi, resim, harç gibi konularda değişiklik yapma yetkisi verildi. • Üniversitelerin özerkliği daraltıldı. • TRT'nin özerkliği kaldırıldı. • Memurların sendika kurma hakkı kaldırıldı. • Temel hak ve hürriyetlere genel sınırlama sebepleri getirildi. [2001'de genel sınırlama sebepleri kaldırıldı. Özel sınırlama sebepleri getirildi.] • Siyasi Partilere hazine yardımı getirildi. • Küçük siyasi partilerin Anayasa Mahkemesine iptal davası açması yasaklandı. • Anayasa Mahkemesi anayasa değişikliklerini sadece şekil bakımından denetleyebileceği hükmü getirildi. Not: Şuan Bakanlar Kurulu, KHK, Askeri Yargıtay, Askeri İdare Yüksek İdare Mahkemesi, Devlet Planlama Teşkilatı, Devlet Güvenlik Mahkemesi yok.

Kurucu Meclis	1961	1982
Asker Kanadı:	Milli Birlik Komitesi	Milli Güvenlik Konseyi
Sivil Kanadı:	Temsilciler Meclisi	Danışma Meclisi

1921: Milli Egemenlik
1924 Anayasası 1937 değişikliği: Milliyetçilik
1961: Milli Devlet
1982: Atatürk Milliyetçiliğine Bağlı Devlet

1982 Anayasası

- En sert ve kazuistik anayasamız. Hürriyet otorite dengesinde otorite ağır.
- Darbe anayasasıdır. Bir geçiş dönemi öngörmüştür.
- Kurucu meclis tarafından hazırlandı.
  Askeri kanadı: Milli Güvenlik Konseyi
  Sivil Kanadı: Danışma Meclisi
- Referandum ile hem anayasa kabul edildi hem de cumhurbaşkanı seçildi.
- Değiştirilemez madde sayısı 3'e çıkarıldı.
- Yürütme güçlendirildi.
- Siyasi kararlara tıkanıklık giderici hükümler getirildi.
- Siyasi Parti Grubu için milletvekili sayısı 10'dan 20'ye çıkarıldı.
- Depolitizasyon (daha az katılımcı model) benimsendi.

1982 Anayasası İlkler:
- Yüksek Öğrenim Kurumu
- Devlet Denetleme Kurumu
- Hakimler Savcılar Kurumu
- CB Kararnamesi
- Vakıf Üniversiteleri
- RTÜK (2005)
- Kamu Denetçiliği (2010)
- Kamu Görevlileri Hakem Kurulu
- Spor Tahkim Kurulu
- Ekonomik ve Sosyal Konsey

- Başlangıç metni anayasaya dahildir.
- Madde ve kenar başlıkları anayasa metnine dahil değildir.
- Not: Başlangıç metnine yer veren ilk anayasa: 1961 Anayasası
- Başlangıç metnine dayanan devlet anlayışı değişmez hükmü 1982'de geldi.

1982 Anayasası'nın İlkeleri

Madde 1: Türkiye Devleti bir Cumhuriyet'tir.
Madde 2: Cumhuriyet'in Nitelikleri
- Cumhuriyetçilik
- İnsan haklarına saygılı devlet (1961'de insan haklarına dayalı idi)
- Atatürk milliyetçiliğine bağlı devlet (1961'de Milli Devlet idi)
- Başlangıç ilkelerine dayanan devlet anlayışı
- Laik devlet
- Sosyal devlet
- Demokratik devlet
- Hukuk Devleti

1 başlangıç ve 7 kısımdan oluşur
- Genel Esaslar
- Temel Hak ve Ödevler
- Cumhuriyetin Temel Organları
- Mali ve Ekonomik Hükümler
- Çeşitli Hükümler
- Geçici Hükümler
- Son Hükümler

Madde 3: Resmi dil, Başkent, Milli Marşı, Bayrak
"Madde 2" ve "Madde 3" 1982 Anayasası ile değiştirilemez hüküm oldu. Yani örneğin Sosyal Devlet ilkesinin anayasaya girmesi 1961 ancak değişmez hüküm olması 1982.

Laik Devlet Unsurları
- Din ve devlet işleri ayrı tutulur.
- Devletin resmi dini yoktur.
- Devlet, vatandaşlar üzerinde din ve mezhep ayrımı yapmaz.
- Hukuk kuralları din kurallarından etkilenmez.
- Din hizmetleri de kamu hizmeti olarak kabul edilmelidir.

İbadet Hürriyeti	İnanç Hürriyeti
Sınırlıdır/Mutlak değildir.	Sınırsız/Mutlak

Sosyal Devlet: Sosyal refah, insan onuru
Amaçları
- İşsizliğin önlenmesi
- Gelir ve servet farklarının azaltılması
- Milli gelirin adaletli dağıtımı
- Fırsat eşitliği sağlama

Araçları
- Vergi adaleti (Artan oranlı vergi sistemi)
- Kamulaştırma
- Devletleştirme
- Planlama faaliyetleri
  (2019 - 2023: 11. Kalkınma Planı)
- Sosyal ve Ekonomik Haklar anayasal güvence altına alınmıştır.

Hukuk Devleti - Hukuki güvenlik. **Unsurları:**
- Anayasa üstün. Yasalar anayasaya uygun olmalı.
- Yargı bağımsız ve tarafsız olmalı.
- Yasamanın yargısal denetimi yapılmalı.
- Yürütmenin yargısal denetimi yapılmalı.
- Hukukun genel ilkelerine bağlı kalınmalı.
- Kuvvetler ayrılığı olmalı.
- Kanuni hakim güvencesi.
- Kanun önünde herkes eşittir.
- Temel hak ve hürriyetler anayasal güvencede olmalı.
- İdari yargı sisteminin varlığı.
- İdari faaliyetlerin önceden bilinebilir olması gerekir.
- İdare, mali anlamda sorumludur.
- İdarenin yapmış olduğu işlem ve eylemlere karşı yargı yolu açıktır.

Yargı Yolu Kapalı İşlemler (Hukuki Devlet İstisnaları)
- YAŞ'ın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma işleri
- HSK'nin meslekten çıkarma cezası dışındaki kararları
- Sayıştay kararları
- YSK kararları
- Silahlı kuvvetler mensuplarına verilen disiplin cezaları
- Tahkim kurulu kararları
- Kamu görevlileri hakem kurulu kararları
- Yüksek hakem kurulu kararları

2010-Toplu Sözleşme Hakkı
2010-Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkarsa taraflar, Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurabilirler. Kurulun kararı kesindir ve toplu sözleşme hükmündedir.

Türk Seçim İlkeleri

"Temsilde adalet, Yönetimde istikrar" Ülkemizdeki seçim sistemi:
Nispi temsil sistemi = D'Hont Usulü
Yürürlülük tarihi belirtilmeyen kanunlar resmi gazetede yayımlandığı gün yürürlüğe girerler. Seçim Kanununda yapılacak değişiklikler ise yürürlüğe girdiği tarihten itibaren1 yıl içinde yapılacak seçimlere uygulanamaz.

İlkeler:

- Genel oy: Herkesin oy kullanması - 1934
- Eşit oy: Tek oy
- Seçimlerin serbestliği
- Tek dereceli seçim - 1946
- Gizli oy, açık sayım döküm - 1950
- Yargısal denetim: YSK - Kuruluş 1950. Anayasaya girmesi 1961.

Yurt dışında bulunan Türk vatandaşları: Genel seçim, CB Seçimi, Referandumda oy kullanabilirler.
Önemli: Mahalli seçimlerde kullanamazlar!

Seçmen olma şartları	Kimler oy kullanamaz
• Türk vatandaşı olmak • 18 yaşı doldurmuş olmak • Seçmen kütüğüne kayıtlı olmak • Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak • Kısıtlı olmamak	• Türk vatandaşı olmayanlar • 18 yaşını doldurmayanlar • Seçmen kütüğüne kayıtlı olmayanlar • Kamu hizmetlerinden yasaklılar • Kısıtlılar • Silah altında bulunan er ve erbaşlar • Askeri öğrenciler • Taksirli suçlar hariç ceza infaz kurumunda bulunan hükümlüler Not: Tutuklular oy kullanabilirler. Gözaltında olanlar da kullanabilirler.

Yüksek Seçim Kurulu (YSK)

- Anayasanın yasama bölümünde yer alır.
- Seçimlerle ilgili itiraz şikâyetlere bakar.
- Milletvekillerinin ve Cumhurbaşkanının seçim tutanaklarını kabul eder.
- Kararları kesindir. İtiraz edilemez. Yargısal denetimi yok.
- 7 Asil, 4 Yedek üyesi vardır. (11 üye)
- 6'sı Yargıtay, 5'i Danıştay Genel Kurullarınca belirlenir.
- Üyelerinin görev süresi 6 yıldır. Tekrar seçilebilirler.

Siyasi Partiler

- Merkezleri: Ankara. Serbest kuruluş sistemi (izin almazlar). İçişleri Bakanlığına belge verip kurulurlar.
- 30 Türk vatandaşı ile kurulurlar. (Siyasi Parti Grubu derse en az 20 milletvekili ile kurulur.)
- Siyasi partilere üye olma yaşı 18 yaşın doldurulmasıdır.
- Ticari faaliyette bulunamazlar. (Yasak ama kapatılma sebebi değil)
- Eski Türk devletlerine ait bayrak, flama kullanamazlar.
- Diktatörlüğü savunamazlar. Suç işlenmesine teşvik edemezler.
- Yurt dışında teşkilatlanabilirler.

-- Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir suretle ayni veya nakdi yardım ve bağış alamazlar. (Kapatılma sebebi)
-- Kapatılan siyasi parti bir başka ad altında kurulamaz.
-- Partisinin kapatılmasına neden olan kişinin milletvekilliği düşmez. Bağımsız olarak devam edebilir. 5 yıl boyunca başka bir partiye katılmaz, bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve deneticisi olamaz.

Siyasi Partilerde Barajlar	
Mali Yardım Barajı Geçerli oyların %3'ü	Meclise Girme Geçerli oyların %7'si
Siyasi Partilerin Mali Denetimi: Anayasa Mahkemesi (Sayıştay aracılığıyla)	
Siyasi Partilerin Kapatılması Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı dava açar. Anayasa Mahkemesi kapatır. Anayasa Mahkemesi siyasi partiyi kapatmak veya devlet yardımından yoksun bırakmak için 2/3 oy çoğunluğu ile karar almalıdır.	

Siyasi Partiye Üye Olamayanlar

- TC vatandaşı olmayanlar
- 18 yaşını doldurmayanlar
- Kısıtlılar
- Hakimler ve savcılar
- Sayıştay dahil yüksek yargı organı mensupları
- Devlet memurları
- Kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri
- Yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri
- Askeri öğrenciler
- Silahlı kuvvet mensupları
- Yükseköğrenim öncesi öğrenciler

Not: Avukat, işçi, yükseköğrenim öğrencileri siyasi partiye üye olabilirler.

Temel Hak ve Ödevler

Kişinin Hak ve Ödevleri (Negatif Statü Hakları) Koruyucu Haklar	Sosyal ve Ekonomik (Pozitif Statü Hakları)	Siyasi Hak ve Ödevler (Aktif Statü Hakları) Katılma Hakları
Dokunulmazlığı *Özgürlüğü* *Hürriyeti* Basın araçlarının korunması Kişi dokunulmazlığı Konut dokunulmazlığı Bilim ve sanat özgürlüğü Din ve vicdan hürriyeti Haberleşme hürriyeti Yerleşme ve seyahat hürriyeti Dernek kurma hürriyeti Toplantı ve gösteri yürüyüşü düz. Mülkiyet hakkı İspat hakkı Zorla çalıştırılma yasağı Süreli ve süresiz yayın hakkı	*Korunması* Çalışma ve sözleşme yapma özgürlüğü Sosyal güvenlik hakkı Dinlenme hakkı Sanat ve sanatçının korunması Çalışma hakkı ve ödevi Eğitim hakkı ve ödevi Toprak Mülkiyeti Kıyılardan Yararlanma Sendika hakkı Grev ve Lokavt hakkı Toplu iş sözleşmesi yapma Ücrette adaletin sağlanması Kamulaştırma/Devleştirme Konut hakkı	Türk vatandaşlığı Seçme seçilme hakkı Kamu hizmetine girme Mal bildirimi Vatan hizmeti Vergi ödevi Parti Kurma, partilere girme, partiden ayrılma Dilekçe hakkı (karşılık esasına göre yabancılara verildi - 2001) Bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı (2010)

Temel Hak ve Ödevlerin Sınırlandırılması ve Durdurulması

Sınırlandırılması	Durdurulması
Kanunla veya OHAL CB kararnamesi ile	OHAL
Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun ol	Seferberlik
Demokratik toplum gereklerine uygun ol	Savaş
Özel nedenlere dayanmalı - 2001	Durumun gerektirdiği ölçüde milletlerarası anlaşmadan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek şartıyla anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir. Bu karar neticesinde yapılan işlemlere karşı yargı yolu kapalıdır. Çekirdek haklara dokunulamaz.
Laik cumhuriyete uygun - 2001	
Ölçülülük ilkesi esas alınmalı - 2001	
Hakkın özüne dokunulmamalı - 2001	

1961 Anayasası 1971 ve 1973 değişiklikleri ile temel hak ve hürriyetlere genel sınırlama sebepleri getirildi.
2001'de genel sınırlama sebepleri kaldırıldı. Özel sınırlama sebepleri getirildi.

Not: CB Kararnamesi ile yalnızca Sosyal ve Ekonomik Haklar düzenlenebilir.
OHAL CB Kararnamesi ile tamamı düzenlenebilir. Çekirdek haklara dokunulamaz!

Çekirdek Haklara DOKUNULAMAZ!
- Yaşama hakkı
- Kişinin maddi manevi vücut bütünlüğü
- Din ve vicdan hürriyeti
- Suç ve cezalar geçmişe yürütülemez.
- Masumiyet karinesi

Not: Küçükler, kadınlar, bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.

Özel Nedenlerle Sınırlandırma (2001)

Seyahat Hürriyeti	Yerleşme Hürriyeti
Suç soruşturması Suç kovuşturması Suç işlemesini önlemek	Kamu mallarını korumak Suç işlemesini önlemek Sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi sağlamak Sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak

Not: Önceden İzin Almaksızın Düzenlenenler/Kurulanlar
- Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı
- Süreli ve süresiz yayın hakkı
- Dernek kurma
- Basımevi kurma
- Sendika kurma
- Siyasi parti kurma

BÖLÜM 3: YASAMA

Yasama Yetkisinin Özellikleri

- **Genelliği (Sınırsızlığı):** Meclis, anayasaya aykırı olmamak koşuluyla istediği konuda istediği kadar kanun çıkarabilir.
- **Asliliği (İlk elliği):** Meclis, araya başka bir organ girmeden kendisi kanun çıkarır.
- **Devredilmezliği:** Yasa yetkisi TBMM'ye aittir.
- **Sürekliliği:** Yasama yetkisinin kesintiye uğramaması.

TBMM

1982: 400 mv ----- 1987: 450 mv ----- 1995: 550 mv ------ 2017: 600 mv

Milletvekili sayısını: Anayasa belirler. Milletvekillerinin illere dağılımını: Nüfusa göre YSK belirler.

- Genel seçimler ve Cumhurbaşkanı seçimleri "5 yılda 1 aynı gün birlikte" yapılır.
- Olağan Seçim: CB ve TBMM'nin görev sürelerinin dolmasından önceki son Pazar oy verme günüdür. Oy verme gününden geriye doğru hesaplanacak 60 günlük sürenin ilk günü seçimlerin başlangıcıdır.
- CB seçiminde birinci oylamada gerekli çoğunluğun sağlanamaması halinde ikinci oylama yapılır.

Seçimlerin Yenilenmesi

TBMM	CUMHURBAŞKANI
Parlamento kararı ile - İstediği zaman Herhangi bir neden belirtmeksizin yenileyebilir. Üye tam sayısının 3/5'ü (360 mv)	Herhangi bir neden belirtmeksizin yenileyebilir.
Yenileme kararı 48 saat içinde Resmi Gazete'de yayımlanır. Bu kararın verildiği günden sonra gelen 60. günü takip eden ilk Pazar günü TBMM ve Cumhurbaşkanı seçimi birlikte yapılır.	
Cumhurbaşkanının ikinci döneminde meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilirse Cumhurbaşkanı bir defa daha aday olabilir (normalde en fazla 2 kez).	
Yenilenmesine karar verilen meclisin ve CB'nin yetkileri bu organların seçilmesine kadar sürer.	

Seçimlerin geriye bırakılmasının (ertelenmesi) tek sebebi: Savaş. TBMM her defasında 1 yıl süreyle erteleyebilir.
Not: Seçim kanununda yapılacak değişiklikler, yürürlük tarihinden itibaren 1 yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanamaz.

Ara Seçimler

Bir yasama döneminde 1 kez ara seçim yapılabilir.
Son yapılan seçimlerden 30 ay geçmedikçe ve seçimlere 1 yıl kala ara seçime gidilemez.
Aradaki 18 ayda gidilir.

İstisnalar:
TBMM üye tam sayısında %5'lik (30 mv) eksilme olursa 3 ay içinde ara seçim yapılır. Son 1 yıl yine yapılamaz.
Bir ilin ya da seçim çevresinin mecliste hiç temsilcisi kalmazsa boşalmayı takip eden 90 gün sonraki ilk Pazar ara seçim yapılır.

Milletvekili seçilme yeterlilikleri

- Türk vatandaşı olmak
- 18 yaşı doldurmuş olmak (2017)
- En az ilkokul mezunu olmak (ilk defa 1982 anayasasında)
- Askerlikle ilişiği bulunmamak (2017)
- Kısıtlı olmamak
- Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak
- Taksirli suçlar hariç toplam 1 yıl ya da daha fazla hüküm giymemiş olmak
- Zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçları işlememiş olmak (Affa uğrasa dahi milletvekili seçilemez)
- Kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırmak, devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılmak ve bu eylemlere teşvik suçlarından biriyle hüküm giymemiş olmak (Affa uğrasa dahi milletvekili seçilemez)

Milletvekili sıfatı: Mazbatayla başlar.
(Tutanak - il seçim kurulu)

Göreve başlaması: Yemin etmesi ile

Aylık, ödenek, yollukları kanunla belirlenir.
(Bunların 3 aylığını önden alabilir.)

Not: Süresi biten milletvekili, yeniden seçilebilir.
Not: Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar da yazılı şekilde TBMM önünde ant içerler.

Milletvekilliği için görevden çekilmesi gerekenler

- Hakimler ve savcılar
- Silahlı kuvvet mensupları
- Yüksek yargı organı mensupları
- Yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan kamu görevlileri
- Devlet memurları
- Yükseköğretim kurulu üyeleri
- Yükseköğretim kurulundaki öğretim elemanları

Karıştırma! Avukat ve işçinin çekilmesine gerek yoktur.

UYARI:
-- Hakimler ve savcılar
-- Silahlı kuvvet mensupları
-- Yüksek yargı organı mensupları
seçilemezlerse mesleğe geri dönemezler.

Yasama Muafiyetleri (Bağışıklığı)

Yasama Sorumsuzluğu	Yasama Dokunulmazlığı
"söz - düşünce - oy"	"asılsız suç" Meclisten karar çıkmadıkça: Tutulamaz - Tutuklanamaz - Sorgulanamaz - Yargılanamaz
1) Meclis çalışmaları sırasında olmalı 2) Oy, söz veya düşünce açıklaması yoluyla işlenmiş olmalı	İstisnalar: 1) Ağır ceza gerektiren suçüstü halde yakalanırsa, 2) Soruşturmasına mv seçilmeden önce başlamak şartıyla anayasanın 14. maddesindeki durumlar (Devlet bütünlüğüne yönelik eylemler)
Kaldırılamaz	Kaldırılabilir
Mutlak koruma - Sürekli	Nispi koruma - Geçici
Hukuki + Cezai koruma	Cezai Koruma
	Kaldırılması kararı: TBMM Genel Kurulu Toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alınır. Karara itiraz: İlgili vekil veya başka vekil 7 gün içinde, Anayasa Mahkemesine Anayasa Mahkemesi, kesin kararını 15 gün içinde açıklar.
Yasama dokunulmazlığının kaldırılması milletvekilliğini sona erdirmez. Milletvekilliği sona ererse dokunulmazlık kendiliğinden biter. CB yardımcıları ve bakanlar da göreviyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığı hükümlerinden yararlanır.	

Milletvekilliğini Sona Erdiren Haller

Kendiliğinden	TBMM Kararı ile	Mahkeme Kararı ile
Ölüm, gaiplik CB seçilme CB yardımcısı seçilme Bakan seçilme Seçimlerin yenilenmesi Mahalli idare organlarına seçilme T.C. vatandaşlığının kaybedilmesi	İstifa (basit çoğunluk) Milletvekilliği ile bağdaşmayan görev (basit çoğunluk) Devamsızlık (Bir ayda mazeretsiz ya da özürsüz toplam 5 birleşim günü - ÜTS'nin salt çoğunluğu) İtiraz: 7 gün içinde AYM AYM 15 gün içinde kararını açıklar.	Kesin Hüküm giyme Kısıtlanma İkisi de Sulh Hukuk Mahkemesi kararının TBMM Genel kurulunda okunması/bildirilmesi ile biter.

Milletvekilliğini bitirmeyen haller;
Partisinin kapatılmasına sebep olma (2010), Partisinden istifa etme, Dokunulmazlığın kaldırılması, Meclis Başkanı Seçilme.

TBMM'nin Görev ve Yetkileri - Kanunla

- Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak (yayım CB)
- Para basılmasına karar vermek
- Milletlerarası anlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak (onay CB)
- Genel ve özel af ilanına karar vermek - 3/5 (360 milletvekili)
- Bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerini görüşüp kabul etmek (teklifi hazırlayan CB)
- Anayasa değiştirmek

TBMM'nin Görev ve Yetkileri - Parlamento Kararı ile

- TBMM içtüzüğünde değişiklik yapmak
- Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına karar vermek
- Milletvekilliği sıfatının düşmesine karar vermek
- Genel seçimlerin yenilenmesine karar vermek - 3/5 (360 milletvekili)
- Meclisin tatile girmesine karar vermek
- Genel Görüşme açılması kararı (Cumhurbaşkanı, Siyasi Parti Grupları, En az 20 mv)
- Meclis Araştırması açılması kararı (Cumhurbaşkanı, Siyasi Parti Grupları, En az 20 mv)
- Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar hakkında meclis soruşturması açılması (istemi 301 mv, kararı 360 mv)
- Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların yüce divana sevk kararı (400 mv)
- Cumhurbaşkanının soruşturma önergesinin kabulü ve yüce divana sevki kararı (301, 360, 400 mv)
- Savaş ve barışa karar vermek
- OHAL kararlarını onaylamak veya süresini uzatmak (CB talebiyle her defasında 4 ayı geçmemek üzere uzatabilir)
- Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına izin vermek
- Yabancı ülkelerden gelen askerlerin Türkiye'de kalmasına izin vermek, yabancı ülkelere asker göndermek
- TBMM Başkanını seçmek
- Sayıştay başkan ve üyelerini seçmek
- RTÜK üyelerini seçmek
- Kamu Baş Denetçisini seçmek (2010)
- Anayasa Mahkemesine 3 üye seçmek (2010)
- HSK'ye 7 üye seçmek (2017)

Parlamento kararlarına karşı yargı yolu kapalıdır.
İstisna: Parlamento kararı olduğu halde denetlenebilen normlar;
- Meclis içtüzüğünde değişiklik yapmak
- Yasama dokunulmazlığının kaldırılması
- Milletvekilliğinin düşürülmesi

Kanun Koymak, Değiştirmek ve Kaldırmak

Maddi Kanun	Şekli Kanun
Sürekli, Genel, Soyut Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu	Süreli, Özel, Somut Af Kanunu, Kesin Hesap Kanunu, Uygun Bulma K

Not: Kanun tekliflerinin TBMM'de görüşülme usul ve esasları içtüzükle düzenlenir.

Kanun Önerisi / Teklifi		
Teklifi milletvekili verir. (Uyarı: Bütçe kanun teklifini veren: Cumhurbaşkanı)		
TBMM başkanlığına teklif verilir. Başkanlık ilgili komisyona gönderir.		
İlgili komisyon hazırladığı raporu tekrar başkanlığa gönderir.		
Başkanlık, TBMM Genel Kuruluna raporu sunar.		
Genel kurulda kanunlar 151'den az olmamak şartıyla adi çoğunlukla kabul edilir. (Bazı kanunlar hariç) (Yani toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile ama bu sayı 151'den az olamaz)		
Ret	Kabul	
1 yıl yenilenemez	Cumhurbaşkanına gider	
	15 gün içinde RG'de yayım	Geri gönderme. TBMM'ye gönderdi.
	Yürürlük tarihi belirtilmeyen kanunlar RG'de yayımlandığı gün yürürlüğe girer.	Geri gönderilen kanun mecliste ÜTS salt çoğunluğunun (301) evet oyuyla aynen kabul edilirse CB, 15 gün içinde RG'de yayımlar.

Yani cumhurbaşkanının geri gönderdiği kanun, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kabul edilebilir.
Cumhurbaşkanının veto edemediği tek kanun: Bütçe kanunu
Soru: Kanunların yargısal denetimini kim yapar? Anayasa Mahkemesi
Yargısal denetimi olmayan tek kanun: İnkılap Kanunları
1 yasama dönemi içinde sonuçlandırılamayan kanun teklifleri geçersiz sayılır. Kadük olma.

Bütçe ve Kesin Hesap Kanun TEKLİFİNİ Görüşüp Kabul Etmek

Bütçe Kanunu (CB hazırlar)	Kesin Hesap Kanunu (CB)
CB bütçe kanun teklifini, malî yılbaşından en geç 75 gün önce, TBMM'ye sunar. Bütçe teklifi, Bütçe komisyonunda 55 gün içinde incelenir ve karara bağlanır. Bütçe komisyonunun kabul ettiği bütçe teklifi 20 gün içinde TBMM Genel Kurulunda görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanır.	Bütçe kanununu denetlemek için çıkarılır. Kesin Hesap Kanun teklifi, ilgili olduğu mali yılın sonundan başlayarak en geç 6 ay sonra Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye sunulur.
Şekli kanun Yargısal denetimini AYM yapar. CB'nin veto edemediği tek kanundur.	Şekli Kanun. Bütçeye uygunluk denetimini TBMM Genel Kurulu adına Sayıştay yapar. Sayıştay genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesin hesap kanun teklifinin verilmesinden başlayarak en geç 75 gün içinde TBMM'ye sunar.

Not: Kesin hesap kanunu teklifi, yeni yıl bütçe kanunu teklifiyle birlikte görüşülür ve karara bağlanır.

Anayasa Değiştirmek

En az 1/3 (200 mv) yazılı teklif verir.		
TBMM Başkanlığına teklif verilir. Başkanlık ilgili komisyona gönderir.		
İlgili komisyon hazırladığı raporu tekrar başkanlığa gönderir.		
Başkanlık, TBMM Genel Kuruluna raporu sunar.		
Genel kurulda görüşülme usulleri: İvedilikle görüşülemez. Öncelikle görüşülür 2 kez görüşülür. 2 görüşme arasında 48 saatlik serinleme süresi vardır.		
Oylamaya geçilir. "Gizli oy"		
sayı < 3/5 (360 milletvekili) → RET (Değişiklik teklifinin kabulü en az 3/5 - 360 mv gizli oyu ile mümkündür.)		
3/5 (360 mv) ≤ Kabul < 2/3 (400 mv) → CB'ye gider		
Geri gönderme	Halk oylaması (zorunlu)	
Kabul ≥ 2/3 (400 mv) → CB'ye gider		
Halk oylaması (ihtiyari)	Onay	Geri gönderme

Not: İlgili anayasa değişikliği kanununun RG'de yayımını izleyen 60 gün sonraki Pazar referandum yapılır.

Milletler Arası Anlaşmaları Uygun Bulmak

TBMM uygun bulur. Cumhurbaşkanı onaylar ve yayımlar. Usulüne uygun yürürlüğe giren milletler arası anlaşmalar kanuna denktir. Ancak Temel Hak ve Hürriyetler ile ilgili milletler arası anlaşmalar kanundan üstündür (2004).
Not: Milletler arası anlaşmaların yargısal denetimi yapılamaz.

Para Basılmasına Karar Vermek - Kanunla

Kâğıt Para	Madeni Para
Merkez Bankası basar.	Darphane - Damga Matbaası - Hazine
Merkez Bankası dağıtır. Merkez Bankası başkanını CB atar. Görev süresi: 4 yıl	

Savaş İlan Etmek ve TSK'nin Kullanılmasına Karar Vermek

Parlamento kararı. Ani durumda Cumhurbaşkanı da kullanabilir.
Not: Savaş ilanına ve TSK'nin yabancı ülkelere gönderilmesine izin verme: TBMM
TBMM tatilde veya ara vermede iken ülkenin ani bir silahlı saldırıya uğraması halinde TSK'yi CB kullanabilir.
Milli güvenliğin sağlanmasından ve silahlı kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından dolayı Cumhurbaşkanı, TBMM'ye karşı sorumludur (2017 değişikliği).

Genel ve Özel Af İlan Etmek - Kanunla - 3/5 (360 mv)

Genel Af	Özel Af
Hem suç hem ceza ortadan kalkar.	Ceza kalkar.
Affedilemeyen tek suç: Orman suçları	

Kamu Baş Denetçisi (Ombudsman) Seçmek - 2010
İdare ile ilgili şikâyetleri inceler. İlk: Mehmet Nihat Ömeroğlu. Şu an: Şeref Malkoç TBMM Başkanlığına bağlı / Görev süresi 4 yıl - En fazla 4 tur - Gizli Oy - Parlamento Kararı • 1.tur - ÜTS'nin 2/3'si - 400 mv • 2.tur - ÜTS'nin 2/3'si - 400 mv • 3.tur - ÜTS'nin salt çoğunluğu - 301 mv • 4.tur - Bir önceki turda en fazla oy alan 2 aday katılır. Oy fazlası alan kazanır.

Anayasa Mahkemesine 3 Üye Seçmek - 2010
AYM 15 üye (2017) → 12 üye CB - 3 üye TBMM Parlamento kararı - En fazla 3 turla - Gizli Oy • 1.tur - ÜTS'nin 2/3'si - 400 mv • 2.tur - ÜTS'nin salt çoğunluğu - 301 mv • 3.tur - Bir önceki turda en fazla oy alan 2 aday katılır. Oy fazlası alan kazanır.
2 üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için gösterecekleri 3'er aday içinden / 1 üyeyi ise baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri 3 aday içinden seçer.

TBMM İç Yapısı

1-Başkanlık Divanı 2-Siyasi Parti Grupları 3-Komisyon 4-Danışma Kurulu

Meclis İçtüzüğü: Meclisin kendi çalışmalarını düzenlemek amacıyla koyduğu kurallardır. Parlamento kararı. CB'nin imzalamasına gerek kalmadan RG'de yayımlanır. Yargısal denetimi: Anayasa Mahkemesi.
Meclisin kendi çalışmasını içtüzük ile kendisinin düzenlemesi: Yöntemsel bağımsızlık.

1-Başkanlık Divanı: Milletvekili olmak zorundalar. Meclisin çalışmalarını yürüten, yöneten oluşumdur.

- ❖ TBMM Başkanı
- ❖ Başkan Vekilleri
- ❖ İdare Amirleri
- ❖ Kâtip Üyeleri

Bir yasama döneminde 2 kez seçim yapılır.
İlk seçilenin görev süresi 2 yıl. İkinci seçilenlerin o yasama döneminin sonuna kadar.
Meclis Başkanı hiçbir oturumda oy kullanamaz. Başkan vekilleri ise yönettikleri oturumda oy kullanamazlar.
Başkanlık divanına meclisteki Siyasi Parti Grupları üyeleri oranında katılırlar.

TBMM Başkanı Seçimi: En yaşlı milletvekili geçici Meclis Başkanı.
TBMM Genel Kurulu seçer. Parlamento Kararı. Gizli Oy.
Adaylıklar 5 gün içinde açıklanır. Seçim 5 gün içinde tamamlanır. En fazla 4 turda tamamlanmalıdır.
• 1.tur - ÜTS'nin 2/3'si - 400 mv
• 2.tur - ÜTS'nin 2/3'si - 400 mv
• 3.tur - ÜTS'nin salt çoğunluğu - 301 mv
• 4.tur - Bir önceki turda en fazla oy alan 2 aday katılır. Oy fazlası alan kazanır.
TBMM Başkanı seçilen kişinin milletvekilliği bitmez. Partisi ile ilişki kesilmez. TBMM Başkan ve vekilleri, üyesi bulunduğu siyasi partinin meclis içindeki/dışındaki faaliyetlerine katılamazlar.
Siyasi Parti Grupları meclis başkanlığına aday gösteremezler.
TBMM Başkanı, başkanlık süresi boyunca bir Siyasi Parti Grubu adına hareket edemez. Tarafsız olmalı.
TBMM Başkanının temel görevleri: Meclise başkanlık etmek, Meclisi temsil etmek, Meclisi toplantıya çağırmak
Uyarı: Cumhurbaşkanına Cumhurbaşkanı yardımcıları vekâlet eder.

2-Siyasi Parti Grupları	**Siyasi Parti Gruplarının Yasakları**
• En az 20 milletvekilinden oluşur. • Üye sayıları oranında Başkanlık Divanına katılırlar. • Genel Görüşme ve Meclis Araştırması talebinde bulunabilirler. (CB, Siyasi Parti Grupları, En az 20 mv) • Kapalı oturum yapılmasını isteyebilirler.	• Meclis Başkanlığına aday gösteremezler. • Yasama dokunulmazlığının kaldırılması ile ilgili görüşme yapamazlar. • Meclis soruşturması ile ilgili görüşme yapamaz, karar alamaz.
2017 değişikliği: Siyasi Parti Grupları, Cumhurbaşkanlığına aday gösterebilirler. 2017 değişikliği: Mecliste en fazla üyeye sahip 2 Siyasi Parti Grubu, Anayasa Mahkemesine iptal davası açabilir.	

TBMM'nin Çalışma Düzeni	Mecliste Toplantı ve Karar Yeter Sayıları
• Yasama Dönemi: İki genel seçim arasındaki süre • Yasama Yılı: 1Ekim-30 Eylül • Tatil: 1 yasama yılında 3 ay (Temmuz, Ağustos, Eylül) • Ara verme: 15 gün • Birleşim: Belli bir günde açtığı toplantı • Oturum: Birleşimin ara ile bölünen kısımları	Meclis Üye Tam Sayısı (üts): 600 Toplantı yeter sayısı: ÜTS'nin 1/3'i (200 mv) Karar yeter sayısı: Toplantıya katılanların salt çoğunluğu (basit-adi çoğunluk). Bu sayı ÜTS'nin 1/4'inin 1 fazlasından az olamaz. Yani karar yeter sayısı en az 151 olmalı.

Olağanüstü Toplantı

Cumhurbaşkanı	Meclis Başkanı
Doğrudan	Doğrudan 120 milletvekili talebi ile (1/5)

TBMM'nin Bilgi Edinme ve Denetleme Yetkisi

1-Yazılı Soru	
En geç 15 gün içerisinde cevaplanmak üzere milletvekillerinin; cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlara yazılı olarak soru sormalarından ibarettir.	
2-Genel Görüşme	**3-Meclis Araştırması**
Toplumu veya devlet faaliyetlerini ilgilendiren belirli bir konunun TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi. Cumhurbaşkanı Siyasi Parti Grupları En az 20 mv Yaptırımı yok	Bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemei Devlet sırları ile ticari sırlar konu olamazlar. Cumhurbaşkanı Siyasi Parti Grupları En az 20 mv Yaptırımı yok
Meclis araştırması, genel görüşme ve yazılı soru önergelerinin verilme şekli, içeriği ve kapsamı ile araştırma usulleri Meclis İçtüzüğü ile düzenlenir.	
4-Meclis Soruşturması	
Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanların görevleriyle ilgili "cezai" sorumluluğunu denetler. Görevleri ile ilgili suç işledikleri iddiasıyla ÜTS'nin salt çoğunluğu önerge verir (301 mv) Meclis önergeyi en geç 1 ay içinde görüşür. ÜTS'nin 3/5'ünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verilir (360 mv) Soruşturma açılmasına karar verilirse 15 kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporu 2 ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilmemesi halinde, komisyona 1 aylık yeni ve kesin bir süre verilir. Rapor, başkanlığa verildiği tarihten itibaren 10 gün içinde dağıtılır. Dağıtımdan itibaren 10 gün içinde Genel Kurulda görüşülür. TBMM, ÜTS'nin 2/3'sinin gizli oyu ile yüce divana sevk kararı alabilir (400 mv) Yüce divana gönderilince görevi sona ermez. Hüküm giyerse sona erer. Yüce divan yargılaması 3 ay içinde tamamlanır. Bu süre içinde tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere 3 aylık ek süre verilir. Yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.	

2017 değişikliği ile kaldırılanlar: Sözlü Soru ve Gensoru

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan hüküm giyen / mahkûm edilen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın görevi sona erer. Özet: (301-360-400 mv sayılarını unutmayacağız)

- Yüce divana sevk için soruşturma açma istemi: ÜTS'nin salt çoğunluğu (301 mv)
- Soruşturma açmaya karar verme: ÜTS'nin 3/5'ü (360 mv)
- Yüce divana sevk kararı: ÜTS'nin 2/3'si (400 mv)

Cumhurbaşkanına hakkında bir suç işlediği iddiasıyla (İleride yürütmenin konusu)

- Soruşturma açılması istemi (teklif): ÜTS'nin salt çoğunluğu (301 mv)
- Soruşturma açılması kararı (teklifin kabulü): ÜTS'nin 3/5'ü (360 mv)
- Yüce divana sevk kararı: ÜTS'nin 2/3'si (400 mv)

Yasama Uyumsuzluğu: TBMM üyeleri, yürütme organının teklif, atama ve onamasına bağlı resmi veya özel herhangi bir işle görevlendirilemezler.

Nitelikli Çoğunluk Aranan Haller		
ÜTS'nin Salt Çoğunluğu (301 mv)	**ÜTS'nin 3/5'ü (360 mv)**	**ÜTS'nin 2/3'si (400 mv)**
Meclis Başkanı seçimi 3.tur	-	Meclis Başkanı seçimi 1. ve 2. turu
Kamu Baş Denetçisi seçimi 3.tur	-	Kamu Baş Denetçisi 1. ve 2. turu
AYM üye seçimi 2.turu	-	AYM üye seçimi 1.turu
-	HSK üye seçimi 2.turu	HSK üye seçimi 1.turu
Meclis soruşturması için önerge verilmesi / yüce divana sevk için soruşturma açma istemi	Meclis soruşturması açılmasına karar verme	Yüce divana sevk kararı
CB'nin gönderdiği kanunun aynen kabulü mv devamsızlıktan düşürülmesi	Anayasa değişikliği teklifinin kabulü Genel ve özel af kanunu TBMM'nin seçimleri yenilemesi kararı	Anayasa değişikliğinin cumhurbaşkanınca onaylanması

Yasama / Sayılar Tekrar

- TBMM Üye Tam Sayısı (ÜTS): 600
- Toplantı yeter sayısı: Üye tam sayısının 1/3'i (200 milletvekili)
- Karar yeter sayısı: Toplantıya katılanların salt çoğunluğu.
  Bu sayı üye tam sayısının 1/4'inin 1 fazlasından az olamaz. Yani 151'den az olamaz.
- Toplantıya katılanların salt çoğunluğu=basit çoğunluk=adi çoğunluk=Toplantıya katılanların yarısından 1 fazlası
- Siyasi Parti Grupları en az 20 milletvekilinden oluşur. (Siyasi Partiler en az 30 Türk vatandaşı ile kurulur)
- Yasama yılı: 1Ekim-30 Eylül →Tatil: 1 yasama yılında 3 ay (Temmuz, Ağustos, Eylül) →Ara verme: 15 gün
- Meclis Başkanının Meclisi olağan üstü toplantıya çağırması: Doğrudan veya 120 milletvekili talebi ile (1/5)
- Genel Görüşme ve Meclis Araştırması: Cumhurbaşkanı, Siyasi Parti Grupları, En az 20 mv
- Yüce divan yargılaması 3 ay içinde tamamlanır, bu süre içinde tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere 3 aylık ek süre verilir. Yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.
- Genel seçimler ve Cumhurbaşkanı seçimleri 5 yılda 1 aynı gün birlikte yapılır.
- Olağan Seçim: CB ve TBMM'nin görev sürelerinin dolmasından önceki son Pazar oy verme günüdür. Oy verme gününden geriye doğru hesaplanacak 60 günlük sürenin ilk günü seçimlerin başlangıcıdır.
- TBMM'nin seçimleri yenilemesi: Üye tam sayısının 3/5'ü (360 mv)
- Seçimlerin yenilenmesi kararı 48 saat içinde Resmi Gazete'de yayımlanır. Kararın verildiği günden sonra gelen 60. günü takip eden ilk Pazar günü TBMM ve Cumhurbaşkanı seçimi aynı gün birlikte yapılır.
- Seçimlerin geriye bırakılmasının tek sebebi: Savaş. TBMM her defasında 1 yıl süreyle erteleyebilir.
- Seçim kanununda yapılacak değişiklikler, yürürlük tarihinden itibaren 1 yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanamaz.
- Bir yasama döneminde 1 kez ara seçim yapılabilir. Son yapılan seçimlerden 30 ay geçmedikçe ve seçimlere 1 yıl kala ara seçime gidilemez. Aradaki 18 ayda gidilir. İstisnalar: TBMM üye tam sayısında %5'lik (30 mv) eksilme olursa 3 ay içinde ara seçim yapılır. Son 1 yıl yine yapılamaz. Bir ilin ya da seçim çevresinin mecliste hiç temsilcisi kalmazsa boşalmayı takip eden 90 gün sonraki ilk Pazar ara seçim yapılır.
- Devamsızlık nedeniyle milletvekilliğinin düşürülmesi: Üye tam sayısının salt çoğunluğu (301 mv)
- TBMM kararı ile mv sona erdirilmesine itiraz: 7 gün içinde AYM'ye. AYM 15 gün içinde kararını açıklar.
- TBMM'nin genel ve özel af ilanına karar vermesi: 3/5 - 360 mv
- Bilgi edinme ve kamu baş denetçisine başvurma hakkı 2010 yılında geldi.
- TBMM, Anayasa Mahkemesine 3 üye seçer. (AYM=15 üye: 12CB & 3TBMM)
- TBMM, HSK'ye 7 üye seçer. (HSK=13 üye: 1Doğal Başkan/Adalet Bakanı, 1Doğal üye, 4CB, 7TBMM)
- Genel Kurulda kanunlar 151'den az olmamak şartıyla adi çoğunlukla kabul edilir. Bazı kanunlar hariç.
- Cumhurbaşkanının kabul ettiği kanunlar 15 gün içinde RG'de yayımlanır. Yürürlük tarihi belirtilmeyen kanunlar RG'de yayımlandığı gün yürürlüğe girer. CB tarafından geri gönderilen kanun mecliste ÜTS salt çoğunluğunun (301) evet oyuyla aynen kabul edilirse CB, 15 gün içinde RG'de yayımlar.
- CB bütçe kanun teklifini, malî yılbaşından en geç 75 gün önce, TBMM'ye sunar. Bütçe teklifi, bütçe komisyonunda 55 gün içinde incelenir ve karara bağlanır. Bütçe komisyonunun kabul ettiği bütçe teklifi 20 gün içinde TBMM Genel Kurulunda görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanır.
- Kesin Hesap Kanun teklifi, ilgili olduğu mali yılın sonundan başlayarak en geç 6 ay sonra Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye sunulur.
- Bütçeye uygunluk denetimini TBMM Genel Kurulu adına Sayıştay yapar. Sayıştay genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesin hesap kanun teklifinin verilmesinden başlayarak en geç 75 gün içinde TBMM'ye sunar.
- Anayasa değiştirmek için: En az 1/3 (200 milletvekili) yazılı teklif verir.
- Anayasa değişikliği teklifinin kabulü en az 3/5 - 360 mv gizli oyu ile mümkündür.
- Anayasa değişikliği TBMM üye tamsayısının 3/5'ü (360 mv) ve üzeri 2/3'sinden (400 mv) az bir çoğunluk ile kabul edilirse CB ya geri gönderir ya da zorunlu olarak halkoyuna sunar.
- Anayasa değişikliği teklifi TBMM üye tamsayısının 2/3'si (400 mv) ve daha fazla bir oy ile kabul edilirse CB onaylayabilir, geri gönderebilir veya isterse halkoyuna sunabilir. İlgili anayasa değişikliği kanununun RG'de yayımını izleyen 60 gün sonraki Pazar referandum yapılır.
- Merkez Bankası başkanı görev süresi: 4 yıl. CB seçer.
- Meclis Başkanı seçimi: Adaylıklar 5 gün içinde açıklanır. Seçim 5 gün içinde tamamlanır. Bir yasama döneminde 2 kez seçim yapılır. İlk seçilenin görev süresi 2 yıl. İkinci seçilenlerin o yasama döneminin sonuna kadar.

1.tur: ÜTS 2/3 (400 mv) / 2.tur ÜTS 2/3 (400 mv) / 3.tur ÜTS salt çoğunluğu (301)
4.tur bir önceki turda en çok oyu alan iki aday katılır. En çok oy alan kazanır.

- Anayasa Mahkemesine 3 üye seçmek

1.tur: ÜTS 2/3 (400 mv) / 2.tur ÜTS salt çoğunluğu (301) / 3.tur bir önceki turda en çok oyu alan iki aday katılır.
En çok oy alan kazanır.

- Meclis, Meclis Soruşturması önergesini en geç 1 ay içinde görüşür. Meclis soruşturmasında soruşturma açılmasına karar verilirse 15 kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporu 2 ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilmemesi halinde, komisyona 1 aylık yeni ve kesin bir süre verilir. Rapor, başkanlığa verildiği tarihten itibaren 10 gün içinde dağıtılır. Dağıtımdan itibaren 10 gün içinde Genel Kurulda görüşülür.
- Cumhurbaşkanının veto edemediği tek kanun: Bütçe kanunu
- Yargısal denetimi olmayan tek kanun: İnkılap kanunları
- Affedilemeyen tek suç: Orman suçları

BÖLÜM 4: YÜRÜTME - (tek kanatlı monist yapı: CB)

Cumhurbaşkanı seçilme yeterlilikleri

- T.C. vatandaşı olmak
- 40 yaşını doldurmuş olmak
- Yükseköğrenim mezunu olmak
- Milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olmak

Meclis dışından Bakan olabilir: 1961 Anayasası
Meclis dışından CB olabilir: 1982 anayasası

Milletvekili olmayan biri de CB olabilir. Meclis dışından CB seçilebilir. Aynı anda hem mv hem CB adayı olunamaz. CB seçilen kişinin varsa milletvekilliği sona erer. Ancak partisi ile ilişiği kesilmez.

Görev süresi 5 yıl. Doğrudan halk seçer. Bir kimse en fazla 2 kez Cumhurbaşkanı seçilebilir. Ancak CB'nin ikinci döneminde meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilirse CB bir defa daha aday olabilir.

Cumhurbaşkanlığı için kimler aday gösterilebilir

- Siyasi Parti Grupları
- En son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların en az %5'ini almış siyasi partiler (tek başına veya birlikte)
- En az 100 bin seçmen

Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri (CB görevlerinde artık yasama, yürütme, yargı görevi diye bir ayrım yok.)

- Devletin başıdır ve yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı'na aittir.
- Devlet Başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk milletinin birliğini temsil eder.
- Anayasanın uygulanmasını, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.
- Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü mecliste açılış konuşması yapar.
- Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında meclise mesaj verir.
- Kanunları yayımlar veya tekrar görüşülmek üzere meclise geri gönderir.
- Kanunların, TBMM içtüzüğünün tümünün veya belirli hükümlerinin anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesi ile Anayasa Mahkemesi'nde iptal davası açar.
- Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanları atar ve görevlerine son verir.
- Üst kademe kamu yöneticilerini atar ve görevlerine son verir.
  Bunların atamalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenler.
- Yabancı devletlere temsilci gönderir, yabancı devletlerden gelecek temsilcileri kabul eder.
- Milletlerarası anlaşmaları onaylar ve yayımlar. (uygun bulan: TBMM)
- Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğünde halkoyuna sunar.
  (Kanunları halkoyuna sunmak diye bir şey yok. Sadece anayasa değişikliğine ilişkin kanunları halkoyuna sunar.)
- Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır.
- Olağanüstü hal ilan eder.
- TBMM adına TSK'nin Başkomutanlığını temsil eder.
- Sürekli hastalık, sakatlık, kocama gibi sebeplerle belirli kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.
- Yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarır.
- Kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve kanunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelik çıkarır.
  Kanunlar, kararnameler, yönetmelikler; tarih belirtilmemişse RG'de yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.
- Seçimlerinin yenilenmesine karar verir.
- Genelkurmay Başkanını atar (Artık doğrudan atıyor).
- Meclis ara verme ya da tatilde ise TSK'nin kullanılmasına karar verir.
- MGK'yi toplantıya çağırır, başkanlık eder.
- Devlet Denetleme Kurulu başkan ve üyelerini seçer, inceleme ve araştırma yapar.
- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı Vekilini seçer.
- AYM'ye 12 üye seçer. (AYM=15 üye: 12CB & 3TBMM)
- Danıştay üyelerinin 1/4'ini seçer. (1/4 CB & 3/4 HSK)
- HSK'ye 4 üye seçer. (HSK=13 üye: 1Doğal Başkan/Adalet Bakanı, 1Doğal üye, 4CB, 7TBMM)
- YÖK üyelerini atar.

Artık CB'nin aşağıdaki görevleri yok (artık bu mahkemeler yok!)
-Askeri Yargıtay üyelerini seçmek
-AYİM'nin üyelerini seçmek
Ayrıca CB, Yargıtay ve Uyuşmazlık Mahkemesine üye seçmez!

Cumhurbaşkanı Seçim Halleri

1. Görev Süresinin Dolması/Olağan Seçim	**2. Seçimlerin Yenilenmesi**
CB ve TBMM'nin görev sürelerinin dolmasından önceki son Pazar günü oy verme günüdür. Oy verme gününden geriye doğru hesaplanacak 60 günlük sürenin ilk günü seçimlerin başlangıcıdır. "TBMM ve CB seçimi birlikte yapılır."	"TBMM - 3/5 çoğunluk (360 mv) veya CB" Yenileme kararı 48 saat içinde RG'de yayımlanır. Bu kararın verildiği günden sonra gelen 60.günü takip eden ilk Pazar günü "TBMM ve CB seçimi birlikte yapılır." Yenilenmesine karar verilen Meclisin ve CB'nin yetkileri bu organların seçilmesine kadar sürer.
3) Cumhurbaşkanlığı Makamının Boşalması Durumu	
Cumhurbaşkanına, Cumhurbaşkanı yardımcısı vekalet eder.	
Seçime 1 yıl veya daha az kalmış	**Seçime 1 yıldan fazla var**
"TBMM Genel Seçimleri ile birlikte" yapılır! (zaten 1 yıldan az kalmış aradan çıksın ☺) Makamın boşaldığı günden sonra gelen 60.günü takip eden ilk Pazar günü seçim yapılır.	"Sadece CB seçimi" yapılır. Makamın boşaldığı günden sonra gelen 45 gün içindeki son Pazar günü seçim yapılır. Bu şekilde seçilen CB, TBMM seçim tarihine kadar görevine devam eder. Kalan süreyi tamamlayan CB açısından bu süre dönemden sayılmaz.

CB seçimleri en fazla 2 turda olur

	☺	☺	☺	☺
1.tur	Geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilir.			
Sağlanamazsa 2.tur	1. turda en çok oyu alan 2 kişi katılır. 1. turu izleyen ikinci Pazar günü seçim yapılır.			

- İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin ölümü, seçilme yeterliliğini kaybetmesi veya çekilmesi gibi durumlarda; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır.
- İkinci oylamaya tek aday kalırsa referanduma gidilir. Aday geçerli oyların salt çoğunluğunu alırsa CB seçilir. Referandumda geçerli oyların çoğunluğunun alınamaması durumunda aday belirleme süreci ve seçimin tekrarlanması çalışmaları başlar. Sonuçların ilanından sonra gelen 45.günü takip eden ilk Pazar günü sadece Cumhurbaşkanı seçimi yenilenir. Genel seçimler yenilenmez.
- CB'nin görev süresinin dolması, seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi ya da seçimlerin tamamlanamaması halinde, yeni CB göreve başlayıncaya kadar mevcut CB'nin görevi devam eder.
- Cumhurbaşkanı seçimlerine ilişkin diğer usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

Cumhurbaşkanının Cezai Sorumluluğu

Hatırlayalım: 2017 Anayasa Değişikliği öncesi Cumhurbaşkanı, sadece vatana ihanetten yargılanabiliyordu! Şimdi:

- Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla
- ÜTS'nin salt çoğunluğunun vereceği önerge ile soruşturma açılması istenebilir (301 mv).
- Meclis, önergeyi en geç 1 ay içinde görüşür.
- ÜTS'nin 3/5'ünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir (360 mv).
- Soruşturma açılmasına karar verilirse (meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak) 15 kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır.
- Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporu 2 ay içinde Meclis Başkanlığına sunar.
- Soruşturmanın bu sürede bitirilmemesi halinde, komisyona 1 aylık yeni ve kesin bir süre verilir.
- Rapor, başkanlığa verildiği tarihten itibaren 10 gün içinde dağıtılır.
- Dağıtımdan itibaren 10 gün içinde Genel Kurulda görüşülür.
- TBMM, ÜTS'nin 2/3'sinin gizli oyu ile yüce divana sevk kararı alınabilir (400 mv).
- Yüce Divan yargılaması 3 ay içinde tamamlanır. Bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere 3 aylık ek süre verilir. Yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.
- Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan hüküm giyen / mahkûm edilen Cumhurbaşkanının görevi sona erer.

- Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Cumhurbaşkanı seçim kararı alamaz.
- Cumhurbaşkanının görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için görevi bittikten sonra da bu madde hükümleri uygulanır.
- "CB'nin tek başına yaptığı işlemlere yargı yolu kapalıdır" hükmü kaldırıldı.

Cumhurbaşkanına hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla:

- Soruşturma açılması istemi (teklif): ÜTS'nin salt çoğunluğu (301 mv)
- Soruşturma açılması kararı (teklifin kabulü): ÜTS'nin 3/5'ü (360 mv)
- Yüce divana sevk kararı: ÜTS'nin 2/3'si (400 mv)

Yasama bölümünden hatırlayalım: Meclis Soruşturması

- Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanların görevleriyle ilgili "cezai" sorumluluğunu denetler.
- Görevleri ile ilgili suç işledikleri iddiasıyla ÜTS'nin salt çoğunluğu önerge verir (301 mv)
- Meclis önergeyi en geç 1 ay içinde görüşür.
- ÜTS'nin 3/5'ünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verilir (360 mv)
- Soruşturma açılmasına karar verilirse 15 kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır.
- Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporu 2 ay içinde Meclis Başkanlığına sunar.
- Soruşturmanın bu sürede bitirilmemesi halinde, komisyona 1 aylık yeni ve kesin bir süre verilir.
- Rapor, başkanlığa verildiği tarihten itibaren 10 gün içinde dağıtılır.
- Dağıtımdan itibaren 10 gün içinde Genel Kurulda görüşülür.
- TBMM, ÜTS'nin 2/3'sinin gizli oyu ile yüce divana sevk kararı alabilir (400 mv)
  (Yüce divana gönderilince görevi sona ermez. Hüküm giyerse sona erer.)
- Yüce divan yargılaması 3 ay içinde tamamlanır. Bu süre içinde tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere 3 aylık ek süre verilir. Yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.
- Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan hüküm giyen / mahkûm edilen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın görevi sona erer.

CB yardımcısı ve Bakanların görevleriyle ilgili "cezai" sorumluluğunu denetleyen Meclis Soruşturması:

- Yüce divana sevk için soruşturma açma istemi: ÜTS'nin salt çoğunluğu (301 mv)
- Soruşturma açmaya karar verme: ÜTS'nin 3/5'ü (360 mv)
- Yüce divana sevk kararı: ÜTS'nin 2/3'si (400 mv)

Özetle: Cumhurbaşkanının Cezai Sorumluluğu ile Cumhurbaşkanı yardımcısı ve Bakanların görevleriyle ilgili "cezai" sorumluluğunu denetleyen Meclis Soruşturması maddeleri aynı.

Not: Milletvekilleri yüce divanda yargılanmaz!

Devlet Denetleme Kurulu (DDK)

- 1981 yılında Milli Güvenlik Konseyi tarafından kuruldu. 1982 Anayasası ile benimsendi.
- Cumhurbaşkanlığına bağlı üst denetleme organıdır.
- İdarenin hukuka uygun ve düzenli çalışmasını sağlamak amacıyla denetim, inceleme ve araştırma yapar.
- İdari soruşturma yetkisi (2017)
- Başkan ve üyeleri, yükseköğrenimlerini bitirdikten sonra en az 12 yıl devlet hizmetinde çalışmış kimseler arasından Cumhurbaşkanınca atanır. (Başkan ve 8 üye)
- Yargı organlarını denetleyemez. (Artık TSK'yi denetleyebiliyor! 2017)
- DDK işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenir.

Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Bakanlar

- Cumhurbaşkanı, seçildikten sonra bir veya daha fazla Cumhurbaşkanı yardımcısı atayabilir.
- Cumhurbaşkanı yardımcıları ve Bakanlar milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanırlar ve görevden alınırlar. Cumhurbaşkanına karşı sorumludurlar.
- TBMM üyeleri; Cumhurbaşkanı yardımcısı veya Bakan seçilirse milletvekillikleri sona erer.
- CB yardımcıları ve Bakanlar da TBMM önünde ant içer.
- CB Yardımcıları ve Bakanlar da görevleriyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığından faydalanır.
- Bakanlıkların kurulması, kaldırılması görev ve yetkileri ile teşkilat yapısı, merkez ve taşra teşkilatlarının belirlenmesi Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenir.

Cumhurbaşkanına Vekâlet: CB yardımcısı

- Cumhurbaşkanı'nın hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde: Cumhurbaşkanı'nın belirlediği CB yardımcısı vekâlet eder, Cumhurbaşkanı'na ait yetkileri kullanır.
- İstifa, ölüm veya başka bir nedenle Cumhurbaşkanlığı makamının boşalması durumlarında: En yaşlı CB yardımcısı vekâlet eder, Cumhurbaşkanı'na ait yetkileri kullanır.

Yürütmenin/İdarenin Düzenleyici İşlemleri

Yönetmelik: Cumhurbaşkanı, Bakanlıklar ve Kamu Tüzel Kişileri; kendi görev alanlarını ilgilendiren "kanunların ve CB Kararnamelerinin" uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelik çıkarabilirler.
Hangi yönetmeliklerin Resmi Gazetede yayımlanacağı kanunla belirlenir.
Kanunlar, kararnameler, yönetmelikler; tarih belirtilmemişse RG'de yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi: İlk kez 1982 Anayasası ile düzenlendi.

- Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarabilir.
- Anayasada yer alan temel haklar, Kişi Hakları ve Ödevleri ile Siyasi Haklar ve Ödevler; olağan dönem Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenemez. Olağan dönem Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yalnızca Sosyal ve Ekonomik Haklar düzenlenebilir.
- OHAL CB Kararnamesi ile çekirdek haklar hariç hepsi düzenlenebilir. (Çekirdek haklar: Yaşama hakkı, Kişinin maddi manevi vücut bütünlüğü, Din ve vicdan hürriyeti, Suç ve cezalar geçmişe yürütülemez, Masumiyet karinesi)
- Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda CB kararnamesi çıkarılamaz.
- Kanunda açıkça düzenlenen konularda CB kararnamesi çıkarılamaz.
- CB kararnamesi ile kanunda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır.
- TBMM aynı konuda kanun çıkarırsa CB kararnamesi hükümsüz hale gelir.
- Kanunlar, kararnameler, yönetmelikler; tarih belirtilmemişse RG'de yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.
- Savaş ve mücbir sebeplerle TBMM'nin toplanamaması hali hariç olmak üzere OHAL sırasında çıkarılan CB kararnamesi 3 ay içinde TBMM'de görüşülür ve karara bağlanır. Aksi takdirde kendiliğinden yürürlükten kalkar.
- OHAL Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine karşı yargı yolu kapalıdır.

(Karıştırma: Yürütmenin düzenleyici işlemlerinde kanun zaten yoktu. Tüzük ise kaldırıldı.)

Norm	Kim çıkarır	RG'de yayım	Yürürlük tarihi	Yargısal denetim
Kanun	TBMM	EVET	Tarih belirtilmemişse RG'de yayımlandıkları gün	AYM
CB Kararnamesi	CB	EVET	Tarih belirtilmemişse RG'de yayımlandıkları gün	AYM
OHAL CB Kararnamesi	CB	EVET	RG'de yayımlandıkları gün meclis onayına sunulur	YOK
Yönetmelik	CB Bakanlıklar Kamu Tüzel Kişileri	KANUNLA BELİRLENİR	Tarih belirtilmemişse RG'de yayımlandıkları gün	Ülke çapında: Danıştay Bölge çapında: İdare Mahkemesi

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Cumhurbaşkanının görevlendireceği bir bakana bağlıdır.
(İçimden geldi ☺) Bu arada ders çalışıyoruz değil mi?

Milli Güvenlik Kurulu - Anayasaya girmesi: 1961
- Milli güvenliğin sağlanması ve TSK'nin yurt savunmasına hazırlanmasından TBMM'ye karşı CB sorumlu (2017).
- Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanır. CB'nin katılamadığı durumlarda başkan: CB yardımcısı
- Olağan olarak 2 ayda bir toplanır.
- Kararlar çoğunlukla alınır. Eşit çıkarsa başkanın belirleyeceği oy.
- Kurul kararları bağlayıcı değil, tavsiye niteliğinde.
- Kurulun gündemini Cumhurbaşkanı yardımcıları, Genelkurmay başkanı, kurul üyesi bakanlar ile diğer bakanların görüşünü alarak Cumhurbaşkanı belirler.

MGK Genel Sekreteri:
- Kurul üyesi değildir ancak toplantılara katılır. Oy kullanamaz.
- Cumhurbaşkanına karşı sorumludur.
- Asker olma şartı 2003 Anayasa Değişikliği ile kaldırılmıştır.
- MGK Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevleri, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenir.

MGK Üyeleri;
- Cumhurbaşkanı (Başkan)
- Cumhurbaşkanı Yardımcıları
- Adalet Bakanı (2001)
- Milli Savunma Bakanı
- İçişleri Bakanı
- Dışişleri Bakanı
- Genelkurmay Başkanı
- Kara Kuvvetleri Komutanı
- Hava Kuvvetleri Komutanı
- Deniz Kuvvetleri Komutanı

Jandarma Genel Komutanı MGK üyesi değil (2017).

Jandarma Genel Komutanı yüce divanda yargılananlar arasından da çıkarıldı!

Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanlığı
- Başkomutanlık sembolik olarak Cumhurbaşkanı tarafından temsil edilir.
- Savaş durumunda Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanı namına Genelkurmay Başkanı yerine getirir.
- Genelkurmay Başkanı, Cumhurbaşkanı namına Silahlı Kuvvetlerin komutanıdır.
- Genelkurmay Başkanı doğrudan doğruya Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Görev süresi 4 yıl. (Kuvvet Komutanlarının görev süresi 2 yıl)
- Genelkurmay Başkanı Milli Savunma Bakanlığına bağlıdır ve Milli Savunma Bakanına karşı sorumludur.
- Kara, Hava, Deniz Kuvvet Komutanları da Milli Savunma Bakanlığına bağlıdır ve ayrı ayrı Milli Savunma Bakanına karşı sorumludur.

Not: Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvelik Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlıdır.

Olağanüstü Hal Yönetimi (Sıkıyönetim Kaldırıldı!)
Cumhurbaşkanı yurdun tamamında veya bir bölgesinde, süresi 6 ayı geçmemek üzere OHAL ilan edebilir:
- Savaş hali
- Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi
- Seferberlik
- Ayaklanma
- Vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma
- Ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması
- Anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin çıkması
- Şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması
- Tabii afet
- Tehlikeli salgın hastalık
- Ağır ekonomik bunalım

-- OHAL ilanı kararı verildiği gün Resmi Gazete'de yayımlanır ve aynı gün TBMM onayına sunulur. TBMM tatilde ise derhal toplantıya çağrılır.
-- Savaş ve mücbir sebeplerle TBMM'nin toplanamaması hali hariç olmak üzere OHAL sırasında çıkarılan CB kararnamesi 3 ay içinde TBMM'de görüşülür ve karara bağlanır. Aksi takdirde kendiliğinden yürürlükten kalkar.
-- Meclis gerekli gördüğü takdirde OHAL süresini kısaltabilir, uzatabilir veya OHAL'i kaldırabilir. Cumhurbaşkanının talebiyle TBMM her defasında 4 ayı geçmemek üzere süreyi uzatabilir. Savaş hallerinde uzatma süresi aranmaz.
-- OHAL durumunda CB, OHAL'in gerekli kıldığı konularda, 104. maddenin 17.fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilen sınırlamalara tabi olmaksızın temel hak ve hürriyetler için Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarabilir. Çekirdek haklara dokunulamaz. Kanun hükmündeki bu kararnameler RG'de yayımlanır ve aynı gün meclis onayına sunulur.
-- Olağanüstü hallerde vatandaşlar için getirilecek para, mal ve çalışma yükümlülükleri ile 15.maddedeki ilkeler doğrultusunda temel hak ve hürriyetlerin nasıl sınırlanacağı veya geçici olarak durdurulacağı, hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği kanunla düzenlenir.
Temel Hak ve Hürriyetlerin Kullanılmasının Durdurulması: Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

BÖLÜM 5: YARGI

- Bağımsız ve tarafsız mahkemelere aittir.
- Mahkemelerin kurulması, görev ve yetkileri, işleyişi, yargılama usulleri ve kaldırılması kanunla düzenlenir.

Hakimler ve Savcılar:

- Azlolunamazlar.
- Kendileri istemedikçe 65 yaşından önce emekliye sevk edilemezler.
- Bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa aylıklarından, ödeneklerinden özlük haklarından mahrum bırakılamazlar.
- Kanunda belirtilenden başka resmi ya da özel hiçbir görev alamazlar.
- İdari görevleri bakımından Adalet Bakanlığına bağlıdır.
- Özlük işleri bakımından HSK'ye bağlıdır.

Türk Yargı Kolları

<table>
<tr><td colspan="4">1-Anayasa Yargısı: Anayasa Mahkemesi</td></tr>
<tr><td colspan="4">2-Adli Yargı</td></tr>
<tr><td colspan="2">İlk Derece Mahkemeleri</td><td>İkinci Derece Mahkemeleri</td><td>Yüksek Mahkeme (temyiz mercii)</td></tr>
<tr><td>Hukuk Mahk.</td><td>Ceza Mahk.</td><td rowspan="2">Bölge Adliye Mahkemesi
(istinaf)</td><td rowspan="2">Yargıtay</td></tr>
<tr><td>Sulh Hukuk M.
Asliye Hukuk M.</td><td>Ağır Ceza M.
Asliye Ceza M.</td></tr>
<tr><td colspan="4">3-İdari Yargı</td></tr>
<tr><td colspan="2">İlk Derece Mahkemesi</td><td>İkinci Derece Mahkemesi</td><td>Yüksek Mahkeme (temyiz mercii)</td></tr>
<tr><td>İdare Mahk.</td><td>Vergi Mahk.</td><td>Bölge İdare Mahkemesi</td><td>Danıştay</td></tr>
<tr><td colspan="4">4-Uyuşmazlık Yargısı: Uyuşmazlık Mahkemesi</td></tr>
</table>

- 2017 Anayasa değişikliği ile kaldırılan yüksek mahkemeler: Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi
- Disiplin mahkemeleri dışında askeri mahkemeler kurulamaz. Ancak savaş halinde, asker kişilerin görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevli askeri mahkemeler kurulabilir (2017).

Yüksek Mahkemeler: Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Uyuşmazlık Mahkemesi
1-Anayasa Mahkemesi:15 Üye: 12 CB & 3 TBMM
2-Yargıtay: Üyelerinin tamamını HSK seçer. Adli yargının temyiz mercii. Görev süresi: 12 yıl
3-Danıştay: 1/4 CB & 3/4 HSK. İdari yargının temyiz mercii. Görev süresi: 12 yıl
4-Uyuşmazlık Mahkemesi: Başkanını AYM üyeleri kendi aralarından seçer.
Adli ve İdari yargı merciileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkilidir.
Diğer mahkemeler ile Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında, AYM'nin kararı esas alınır.

Notlar:

- Sayıştay, HSK, YSK yüksek mahkeme değildir.
- YSK, anayasanın yasama bölümünde yer alır.
- Sayıştay ve HSK Anayasanın yargı bölümünde yer alır.
- Üyelerinin tamamını HSK seçer: Yargıtay
- HSK'nin üye seçtiği yüksek mahkemeler: Yargıtay (tamamı), Danıştay (3/4'ünü)
- CB'nin üye seçmediği yüksek mahkemeler: Yargıtay, Uyuşmazlık
- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı Vekilini Cumhurbaşkanı seçer.

(Yargıtay genel kurulunun göstereceği 5'er aday arasından seçer!)

Anayasa Mahkemesi (1961 Anayasası ile kuruldu)

<table>
<tr><th>12 üye CB</th><th>3 üye TBMM</th></tr>
<tr><td>3 üyeyi Yargıtay
2 üyeyi Danıştay
genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterilen 3'er aday içinden seçer.</td><td rowspan="2">2 üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun, kendi başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için gösterilen 3 aday içinden</td></tr>
<tr><td>En az 2'si hukukçu olmak üzere 3 üyeyi Yüksek Öğretim Kurullarının kendi üyesi olmayan ve Yüksek Öğretim Kurullarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan öğretim üyeleri arasından göstereceği 3'er aday içinden</td></tr>
<tr><td>4 üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hakim ve savcılar ile en az 5 yıl raportörlük yapmış AYM raportörleri arasından seçer.
(Bu 4'ü Cumhurbaşkanının Anayasa Mahkemesi'ne doğrudan seçtiği üyeler)</td><td>1 üyeyi baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri 3 aday içinden seçer
Gizli oy</td></tr>
</table>

Anayasa Mahkemesine üye seçilebilmek için aranan şartlar
- 45 yaşını doldurmuş olmak (Hatırlatma CB 40 yaşını doldurmuş olmak)
- Avukatların en az 20 yıl fiilen avukatlık yapmış olması
- Anayasa Mahkemesi raportörlerinin en az 5 yıl raportörlük yapmış olması
- Öğretim üyelerinin prof ya da doçent unvanı kazanmış olması
- Birinci sınıf hakim ve savcıların adaylık dahil en az 20 yıl çalışmış olması
- Üst kademe yöneticilerinin yükseköğrenim görmüş ve en az 20 yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış olması

Anayasa Mahkemesi başkan ve başkan vekilleri
- Üyeler kendi aralarından
- Gizli oy
- Üye tam sayısının salt çoğunluğu
- Görev süresi 4 yıl.
- 1 başkan ve 2 başkan vekili seçilir.
- Süresi bitenler yeniden seçilebilir.

Anaysa Mahkemesi üyelerinin görev süresi
- AYM üyeleri 12 yıl görev yapar (2010)**.**
- Tekrar üye seçilemez.
- Üyeler 65 yaşı doldurunca emekliye ayrılır.

Anayasa Mahkemesi'nin çalışma esasları
- Kendi içtüzüğü ile düzenlenir.

Not: Mahkemelerin kuruluş esasları kanunla düzenlenir.
Anayasa Mahkemesi kuruluş ve yargılama usulleri kanunla; mahkemenin çalışma esasları, bölüm ve komisyonlarım oluşumu ve iş bölümü kendi yapacağı iç tüzükle düzenlenir.
- Genel kurul ve 2 bölümden oluşur. Bölümler (2010).
- Genel kurul; mahkeme başkanının ya da başkanın belirleyeceği başkan vekili başkanlığında en az 10 üye ile toplanır (2017).
- Bölümler; başkan vekili başkanlığında en az 4 üye katılımı ile toplanır.
- Genel Kurul kararlarını salt çoğunlukla alır. Ancak;

Toplantıya katılanların 2/3'sini isteyen konular:
-- Anayasa değişikliklerinin iptali
-- Siyasi partilerin kapatılması
-- Siyasi partilerin devlet yardımından mahrum bırakılması
Not: Genel Kurul en az 10 üye ile toplanıyor. 2/3'si için 7 diyebiliriz. Yani bu 3 karar için en az 7 üyenin oyu gerekir.

Genel Kurul	İki bölüm - 2010
İptal ve itiraz davaları (dosya üzerinden) Siyasi partilere ilişkin başvurular (dosya) Yüce divan sıfatıyla yargılama yapmak (duruşma)	Bireysel başvurular (istenirse duruşma da olur ancak kural dosya üzerinden) Olağan kanun yolları tüketilmiş olmalı

Yüce divan sıfatıyla yargılama davaları haricindekiler "dosya" üzerinden.
Şekil bozukluğuna dayalı iptal davaları Anayasa Mahkemesi'nde öncelikli görüşülür.

Anayasa Mahkemesi'nin Görev ve Yetkileri
- Yasama dokunulmazlığının kaldırılması kararlarına karşı yapılan iptal davalarına bakmak
- Milletvekilliği sıfatının düşürülmesi kararlarına karşı yapılan iptal davaları
- Siyasi partilerin kapatılması davalarına bakmak (Davayı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı açar)
- Siyasi partilerin mali denetimini yapmak (Sayıştay yardımıyla)
- Bireysel başvuruları karara bağlamak (2010)
- Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başkan seçmek
- Kanunları, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini, meclis içtüzüğünü şekil ve esas bakımından denetlemek
- Anayasa değişikliklerini şekil bakımından anayasaya uygunluğunu denetlemek
- Yüce divan sıfatıyla yargılama yapmak (Genel Kurulda)

Yüce divanda başkan: Anayasa Mahkemesi Başkanı
Yüce divanda savcı: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vekili

Yüce Divanda Yargılananlar (AYM Genel Kurulunda!)
- Cumhurbaşkanı (bir suçtan dolayı)
- Cumhurbaşkanı yardımcıları (meclis soruşturması sonucunda)
- Bakanlar (meclis soruşturması sonucunda)
- Anayasa Mahkemesi başkan, üye ve başsavcıları
- Yargıtay başkan, üye ve başsavcıları
- Danıştay başkan, üye ve başsavcıları
- Yargıtay cumhuriyet başsavcısı
- Yargıtay cumhuriyet başsavcısı vekili
- HSK başkan ve üyeleri
- Sayıştay başkan ve üyeleri

2010'da eklenenler
- TBMM Başkanı
- Genelkurmay Başkanı
- Kara Kuvvetleri Komutanı
- Hava Kuvvetleri Komutanı
- Deniz Kuvvetleri Komutanları

Önemli: Jandarma Genel Komutanı çıkarıldı. (Bakanlar Kurulu üyeleri, başbakan da artık yok)

Jandarma Genel Komutanı yüce divanda yargılananlar arasından çıkarıldı.

Jandarma Genel Komutanı MGK üyesi de değil (2017)!

Not: Milletvekilleri yüce divanda yargılanmaz.,
Sahil Güvenlik Komutanı, MİT Başkanı, Emniyet Genel Müdürü de yargılanmaz.
Yüce divan yargılamalarına karşı yeniden inceleme başvurusu yapılabilir (2010).
Genel Kurulun yeniden inceleme sonucunda verdiği kararlar kesindir.

Anayasa Mahkemesi kararlarının özellikleri
- Kesin ve bağlayıcıdır.
- Kararlar Resmi Gazete'de yayımlanır.
- İptal kararları gerekçeli yazılır.
- Geçmişe yürümez.
- Kararları en çok 1 yıllığına ertelenebilir.

Anayasaya Uygunluk Denetimi - İptal ve itiraz davalarına bakan: Genel Kurul

<table>
<tr><th colspan="2">Soyut Norm Denetimi (İptal Davası)</th><th>Somut Norm Denetimi (İtiraz-Defi)</th></tr>
<tr><td>Şekil</td><td>Esas (İçerik)</td><td rowspan="5">Kanun, CB Kararnamesi
• Görülmekte olan bir dava olmalı
• Dava konusu kanun veya CB Kararnamesinin anayasaya aykırılık iddiası olmalı
• Davaya bakmakta olan hakim AYM'ye itiraz eder. AYM'nin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.
• AYM 5 ay içinde kararını açıklar.
• Cevaplamazsa mahkeme mevcut kanun ya da CB kararnamesi ne derse davayı ona göre sonuçlandırır.
• Reddederse; kararın RG'de yayımından itibaren 10 yıl geçmedikçe aynı kanun hakkında Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamaz.</td></tr>
<tr><td>Anayasa değişiklikleri
Kanun
CB Kararnamesi
Meclis iç tüzüğü</td><td>Kanun
CB Kararnamesi
Meclis iç tüzüğü</td></tr>
<tr><td colspan="2"><u>İptal davasını kimler açabilir</u>
CB
1/5 - 120 mv
TBMM'de en fazla üyeye sahip 2 siyasi parti grubu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kanun, Anayasa Değişikliğinin şekil bakımından denetimi için ilk ikisi açar. CB ve 120 mv - 10 gün
RG'de yayımlanmasından itibaren 10 gün içinde dava açılır.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kanunların esas bakımından
CB Kararnamesi ve içtüzüğün şekil ve esas bakımından denetimini 3'ü de açar - 60 gün içinde
RG'de yayımlanmasından itibaren 60 gün içinde dava açılır.</td></tr>
</table>

Dikkat Anayasa değişikliklerine sadece şekil bakımından iptal davası açılabilir.

AYM Tarafından Denetlenemeyen Normlar/Yargı Yolu Kapalı İşlemler/Hukuk Devletinin İstisnaları
- YAŞ'ın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma işlemleri
- HSK'nin meslekten çıkarma cezası dışındaki cezaları (2010)
- Sayıştay kararları
- YSK kararları
- Silahlı kuvvet mensuplarına verilen disiplin cezaları
- Tahkim kurulu kararları
- Kamu görevlileri hakem kurulu kararları
- Yüksek hakem kurulu kararları
- OHAL ve savaş nedeniyle çıkarılan CB Kararnamesi
- Milletlerarası anlaşmalar
- İnkılap kanunları (yargısal denetimi olmayan tek kanun)
- Parlamento kararları

Parlamento kararı olduğu halde denetlenebilen normlar;
- Meclis içtüzüğünde değişiklik yapmak
- Yasama dokunulmazlığının kaldırılması

2010-Toplu Sözleşme Hakkı
2010-Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkarsa taraflar, Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurabilirler. Kurulun kararı kesindir ve toplu sözleşme hükmündedir.

Hakimler ve Savcılar Kurulu

- Mahkeme/Yüksek Mahkeme değil ancak anayasanın yargı bölümündedir.
- HSK, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kurulur ve görev yapar.
- Yüksek ibaresi (HSYK) kalktı (2017)
- Hâkimler ve Savcılar, özlük işleri bakımından buraya bağlı. (İdari görevleri bakımından adalet bakanlığına bağlı)
- 13 üyesi vardır (2017 değişikliği)
  1 Doğal Başkan / Adalet Bakanı
  1 Doğal Başkan Yardımcısı: Adalet Bakanlığı ilgili bakan yardımcısı
  4 üyeyi CB seçer.
  7 üyeyi TBMM seçer.

CB	- 3 üyeyi birinci sınıf adli yargı hakim ve savcıları arasından seçer. - 1 üyeyi birinci sınıf idari yargı hakim ve savcıları arasından seçer.
TBMM	- 3 üyeyi Yargıtay'dan - 1 üyeyi Danıştay'dan - 3 üyeyi nitelikleri kanunda belirtilen yükseköğretim kurullarının hukuk dallarında görev yapan öğretim üyeleri ve avukatlardan seçer.

- Üyelerin görev süresi: 4 yıl. Süresi biten tekrar seçilebilir.
- Kurul üyelik seçimi, üyelerinin görev süresinin dolmasından önceki 30 gün içinde. Seçilen üyelerin görev süreleri dolmadan üyeliğin boşalması durumunda, boşalmayı takip eden 30 gün içinde yeni üye seçimi yapılır (2017).
- Kurulun yönetim ve temsili doğal başkana yani Adalet Bakanına aittir.
- Kurul başkanı daire çalışmalarına katılamaz.
- Kurulun daire sayısı 2'ye düşürüldü (2017 değişikliği).
- Kurula bağlı Genel Sekreterlik kurulur. Genel Sekreteri Adalet Bakanı atar.
- Kurulun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz. HSK'nin meslekten çıkarma cezalarına karşı yargı yolu açıktır (2010).

Sayıştay

- Mahkeme/Yüksek Mahkeme değil ancak anayasanın yargı bölümündedir.
- Başkan ve üyeleri TBMM tarafından seçilir.
- İnceleme ve denetlemeleri TBMM Genel Kurulu adına yapar.
  (Merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile Sosyal Güvenlik Kurumlarının bütün gelir, giderleri ve mallarını TBMM Genel Kurulu adına denetler.)
- Sayıştay kararlarına karşı yargı yolu kapalıdır.
- Sayıştay'ın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren 15 gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler.
- Vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyuşmazlıklarda Danıştay kararları esas alınır.

<table>
<tr><td>AYM</td><td>15 Üye
12 CB seçer.
3 TBMM seçer.</td><td rowspan="3">Üyelerin görev süresi: 12 yıl.
Tekrar seçilemez.

Mahkeme başkanları: 4 yıl
Başkanlarını kendi üyeleri arasından kendileri seçer. Tekrar seçilebilir.</td></tr>
<tr><td>YARGITAY</td><td>Tamamını HSK seçer.
Adli yargının temyiz mercii</td></tr>
<tr><td>DANIŞTAY</td><td>1/4 CB
3/4 HSK
İdari yargının temyiz mercii</td></tr>
<tr><td>UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ</td><td colspan="2">6 asıl 6 yedek üye.
Üyeleri Yargıtay ve Danıştay Genel Kurullarınca gelir.
Başkanını AYM üyeleri kendi aralarından seçer.</td></tr>
<tr><td>HSK
(Yargı bölümünde)</td><td colspan="2">13 üye. Görev süresi: 4 yıl. Tekrar seçilebilir.
Doğal Başkan: Adalet Bakanı
Doğal Üye: Adalet Bakanlığı ilgili bakan yardımcısı
4 CB
7 TBMM</td></tr>
<tr><td>YSK
(Yasama bölümünde)</td><td colspan="2">7 Asil 4 Yedek üye
6 üye Yargıtay seçer.
5 üye Danıştay seçer.
Görev Süresi: 6 Yıl</td></tr>
<tr><td>SAYIŞTAY
(Yargı bölümünde)</td><td colspan="2">Üyelerini ve başkanı TBMM seçer.</td></tr>
</table>

BÖLÜM 6: İDARE HUKUKU

Konusu: Devlet idaresi / Amacı: Kamu yararı / Kamu hukuku dalıdır. / Uyuşmazlıklar idari yargıda çözümlenir.	
İdare Hukukunun Özellikleri	**İdari Fonksiyon**
• Genç bir hukuk dalıdır. • Dinamiktir (gelişime ve değişime açıktır). • Tedvin edilmemiştir (dağınıktır). • İçtihatlara dayanır. • Statü hukukudur.	• İdari işlemler ile yerine getirilir. • Üstün yetki ve ayrıcalıklara sahiptir (kamu gücü). • Re'sen (kendiliğinden) harekete geçer. • Sürekli bir devlet fonksiyonudur. • Herkesi, tüm bireyleri kapsar.

İdari Kararların Özellikleri
- Tek yanlılık ve icrailik: Rıza aranmaz. Tek taraflıdır.
- Yargısal denetime tabii olma: Tüm idari kararlar yargısal denetime tabidir (istisnaları var).
- Hukuka uygunluk: İdari kararlar hukuka uygun kabul edilir.

İdare Hukukunun Kaynakları: Asli Kaynaklar & Tali Kaynaklar
Asli Kaynaklar: Anayasa**,** Kanun**,** CB Kararnameleri**,** Milletlerarası Anlaşmalar**,** Yönetmelik, Genelge vb.
Tali Kaynaklar: Yargısal Kararlar (İçtihatlar), Bilimsel Görüşler (Doktrin/Öğreti)
Not: Örf ve Adet Hukuku, İdare Hukuku'nun kaynağı değildir!

Türkiye Cumhuriyeti İdaresinin Görevleri
- Milli güvenliği sağlamak (TBMM'ye karşı CB sorumlu)
- Kamu hizmeti faaliyetleri
- Kolluk faaliyetleri
- Özendirme ve destekleme (teşvik) faaliyetleri
- Planlama faaliyetleri (2019-2023: 11.Kalkınma Planı)
- İç düzen (öz yönetim) faaliyetleri: İdarenin doğrudan kamuya yönelik olmayan tek faaliyeti.

Kamu Hizmetleri: Devlet ve KTK'ler tarafından üstlenilen kamu yararı amacıyla üstlenilen faaliyetler.	
Kamu Hizmetlerine Egemen Olan İlkeler/Özellikler	**Kamu Düzeni Öğeleri**
• Süreklilik, kesintisizlik, devamlılık, düzenlilik • Nesnellik, genellik, eşitlik • Değişkenlik, uyarlama • Bedelsizlik, meccanilik	• Güvenlik • Esenlik ve Dirlik • Genel Ahlak • Genel Sağlık

Kolluk: İdarenin kamu düzeni sağlamak amacıyla yürüttüğü faaliyetler.

Kolluk Türleri		
Adli Kolluk	**İdari Kolluk**	**Siyasi Kolluk**
Kamu düzeni bozulduktan sonra harekete geçer. Bastırıcı. Adli yargıda çözümlenir. Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı.	Mevcut olan kamu düzenini korur. Suçu önleyici. İdari yargıda çözümlenir. Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı.	MİT Başkanlığı Cumhurbaşkanlığına bağlı

Not: Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı; İçişleri Bakanlığına bağlıdır. (Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığına bağlı idi)

Genel İdari Kolluk		**Mahalli/Özel İdari Kolluğu**			
Makamları	Personelleri	Belediye		Köy	
		Makam	Personel	Makam	Personel
CB İçişleri Bakanı Vali Kaymakam	Polis Jandarma Bekçi Sahil Güvenliği	Belediye Başkanı Belediye Meclisi Belediye Encümeni	Zabıta	Muhtar İhtiyar Heyeti	Köy Korucusu

İdare Hukuku'na İlişkin Anayasal İlke ve Esaslar
- İdarenin kanuniliği ilkesi / Kanuni idare
- Merkezden yönetim ilkesi (Devlet Tüzel Kişiliği/DTK)
- Yerinden yönetim ilkesi (Kamu Tüzel Kişiliği/KTK)
- Yetki genişliği ilkesi (Vali)
- İdarenin bütünlüğü ilkesi (Hiyerarşi ve İdari Vesayet)
- Kanunsuz emir

CB Kararnamesi ile Kurulanlar (İdarenin kanuniliğinin istisnalarıdır)
- Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi
- Bakanlıkların kurulması
- MGK Genel Sekreterliğinin işleyişi
- Üst kademe yöneticilerinin atamalarına ilişkin usul ve esaslar

İdarenin Mal Edinme Yöntemleri
Kamulaştırma/İstimlak: Amacı kamu yararı. Konusu taşınmaz mallar. Bedeli peşin ödenmelidir.
İstisnalar: Taksit yapılabilenler:
- Tarım reformunun uygulanması,
- Büyük enerji ve sulama projeleri ile iskan projelerinin gerçekleştirilmesi,
- Kıyıların korunması ve turizm,
- Yeni ormanların yetiştirilmesi.

Taksitlendirme süresi 5 yılı geçemez. Küçük çiftçinin doğrudan işlediği toprak kamulaştırılırsa taksit yapılamaz.
İstimval: Olağanüstü durumlar. Taşınır mal.
Geçici İşgal: Bir bayındırlık hizmetinin görülmesi sırasında, bu hizmetin görülmesi için ihtiyaç duyulan taş, kum, kireç vb. iptidai maddeleri çıkarmak veya hazırlayabilmek ya da bazı araç-gereçleri koyabilmek için, özel mülkiyette bulunan bir taşınmaza, idare tarafından geçici olarak el konulmasıdır.
Devletleştirme: Kamu yararı. Özel mülkiyette bulunan işletmelere idarece el konulmasıdır.
Satın Alma: Devlet, ihtiyaç duyduğu malları sözleşme ile satın alabilir.

Merkezden Yönetim / Devlet (Başkent ve Taşra Teşkilatı) Devlet Tüzel Kişiliği DTK	
Faydaları	**Sakıncaları**
Güçlü bir devlet yönetimi sağlar. Hizmetler daha az harcamayla yürütülür. Hizmetler daha rasyoneldir. Hizmetler yeknasak yürür. Mali denetim kolaydır (bütçe tek). Kamu görevlileri yerel etkilerden kurtulur.	Bürokrasi ve kırtasiyecilik artar. Hizmetler yavaşlar. Yerel ihtiyaçlar için uygun değildir. Demokratik ilkelere uygun değildir.
Yerinden Yönetim / Devlet dışındakiler (Yerel Yerinden ve Hizmet Yerinden) / Kamu Tüzel Kişiliği KTK	
Faydaları	**Sakıncaları**
Bürokrasi ve kırtasiyecilik azalır. Hizmetler daha hızlıdır. Yöresel ihtiyaçlar için uygundur. Demokratik ilkelere uygundur.	Ülke bütünlüğü, milli birliğin sarsılması tehlikesi. Mali denetim güçtür. Partizanca uygulamalara yol açar. Hizmetler yeknasak değildir.

Önemli: Yetki Genişliği: Merkezden yönetim sakıncalarını azaltmak için valiye belirli konularda merkeze danışmadan merkez adına kendiliğinden karar alma yetkisi verilmiştir. İl Genel İdaresinde geçerlidir!!

Kamu Tüzel Kişiliği: Kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kurulur!

Anayasada Belirtilen Kamu Tüzel Kişilikleri	**KTK Kanundan Alan**
• **T**RT • **Ü**niversiteler • **B**elediye • **İ**l Özel İdaresi • **K**öy • **A**tatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu • **K**amu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları (barolar, odalar, birlikler)	• YÖK • RTÜK • Kamu Denetçiliği Kurumu vb.

Not: Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları kanunlar kurulurlar.

Kamu Tüzel Kişiliği Olmayanlar: Diyanet İşleri Başkanlığı**,** Emniyet Genel Müdürlüğü**,** Genelkurmay Başkanlığı**,** MİT**,** Sahil Güvenlik Komutanlığı**,** Jandarma Genel Komutanlığı**,** Fakülteler**,** Mahkemeler**,** Valilik, Kaymakamlık vb.
Not: Anayasada olan ancak kamu tüzel kişiliği olmayan kuruluş: Diyanet İşleri Başkanlığı
Not: Kamu Tüzel Kişiliği olmayanlar yönetmelik çıkaramazlar. (CB, Bakanlıklar, Kamu Tüzel Kişileri çıkarabilir)

İdarenin Bütünlüğünü Sağlayan İlkeler	
Hiyerarşi	**İdari Vesayet**
Hukuka uygunluk ve yerindelik denetimi yapar. Ast-üst ilişkisi vardır. Başkent → Taşra Ayrıca: Bir tüzel kişiliğin kendi içindekileri denetlemesi. Aynı tüzel kişilik içinde vardır.	Sadece hukuka uygunluk denetimi yapar. Kanuna uygun olmalı. Kanunda yazmak zorunda. Merkezi yönetim → Yerinden yönetim Ayrıca yerinden yönetimin birbirini denetlemesi Farklı tüzel kişilikler arasında vardır. İki ayrı kamu tüzel kişisi olacak.

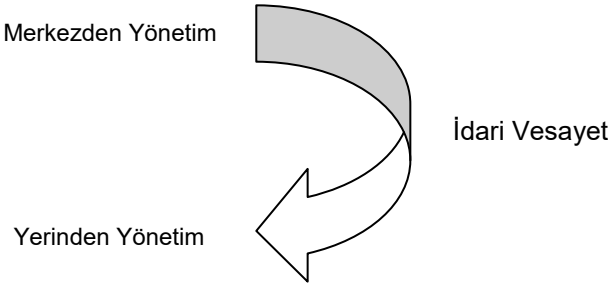
Aynı tüzel kişi birimlerinin birbirini denetlemesi ve ast üst ilişkisi: Hiyerarşi
Farklı tüzel kişi birimlerinin birbirini denetlemesi: İdari Vesayet

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İDARİ TEŞKİLATI

Merkezden Yönetim / Devlet (Devlet Tüzel Kişiliği)

Kendi içinde Hiyerarşi

Başkent Teşkilatı	**Taşra Teşkilat (İl, İlçe, Bölgesel Kuruluşlar)**	
	İl Genel İdaresi	**İlçe İdaresi**
• CB • CB Yardımcıları • Bakanlıklar • Yardımcı Kuruluşlar - Danıştay - Sayıştay - MGK - Ekonomik ve Sosyal Konsey	• **Vali** • **İl İdare Kurulu** - Hukuki İşler Müdürlüğü - İl Milli Eğitim Müdürlüğü - İl Sağlık Müdürlüğü - İl Tarım ve Orman Müdürlüğü - Veteriner Müdürü - Defterdar - İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü • **İl İdare Şube Başkanları**	• **Kaymakam** • **İlçe İdare Kurulu** - Yazı İşleri Müdürlüğü - İlçe Milli Eğitim Müdürü - İlçe Hükümet Hekimi - İlçe Tarım ve Orman Müdürü - İlçe Veterineri - Mal Müdürü • **İlçe İdare Şube Başkanları**

Yerinden Yönetim (Kamu Tüzel Kişiliği)

KTK-KTK: İdari Vesayet

Yerel Yerinden Yönetim / Mahalli İdareler	**Hizmet Yerinden Yönetim**
İl Özel İdaresi Vali, İl Genel Meclisi, İl Encümeni ⇒ Kendi içinde Hiyerarşi **Belediye** Belediye Başkanı, Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ⇒ Kendi içinde Hiyerarşi **Köy** Muhtar, İhtiyar Heyeti, Köy Derneği ⇒ Kendi içinde Hiyerarşi	**Kamu İktisadi Kurumları (KİT)** TCDD, TMO, DHMİ vb. **Sosyal Kamu Kurumları** SGK, Türkiye İş Kurumu vb. **İdari Kamu Kurumları** KGM, DSİ, OGM, VGM vb. **Bilimsel, Teknik ve Kültürel Kamu Kurumları** TRT, YÖK, TSE, Üniversiteler, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu vb. Örneğin YÖK → Üniversite: İdari Vesayet Ancak Üniversiteler kendi içinde Hiyerarşi Üniversite → Fakülte: Hiyerarşi Zaten fakültelerin KTK yok. Olsaydı idari vesayet Derdik. **Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar** RTÜK, EPDK, BDDK, SPK vb. **Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları** Barolar, odalar, birlikler vb.

İdari Vesayet

Türkiye Cumhuriyeti İdari Teşkilatı tablosunun tek yön çıkarılması için bu sayfa boş bırakılmıştır.

İdare tablosunu inceleyerek boşlukları doldurunuz. Hiyerarşi: H / İdari Vesayet: İV (Cevaplar bölüm sonunda)

Vali → Kaymakam		İçişleri Bakanı → Belediye Başkanı	
Rektör → Dekan		CB → Bakan	
Üniversite → Fakülte		YÖK →Üniversite	
Adalet Bakanlığı → Barolar Birliği		Bakan → Belediye Başkanı	
Kaymakam → Köy Muhtarı		Dekan → Bölüm Başkanı	
Adalet Bakanlığı → Bakan Yardımcısı		Vali → Belediye Başkanı	
CB → TRT		Bakan → Kaymakam	
MEB → Üniversiteler		Bakan → Bakan Yardımcısı	
RTÜK → TRT		Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı → TCDD	
Adalet Bakanı → Barolar Birliği		Türkiye Barolar Birliği → İzmir Barosu	
İçişleri Bakanlığı → Emniyet Genel Müd.		Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği → Ticaret ve Sanayi Od.	
MEB → İlçe Milli Eğitim Müdürü		İzmir Büyükşehir Belediyesi → Karşıyaka Belediyesi	
Tarım ve Orman Bakanlığı → OGM		Çankaya Kaymakamlığı → Çankaya Belediyesi	

MERKEZDEN YÖNETİM

1.Başkent Teşkilatı: Cumhurbaşkanlığı Teşkilat Yapısı

Cumhurbaşkanı: Devletin başı. **Özel Kalem Müdürlüğü:** CB makamına ait resmi ve özel yazışmalar.
CB İdari İşler Başkanlığı: İdari İşler Başkanlığının en üst amiridir. En yüksek devlet memurudur!
CB Yardımcıları: Cumhurbaşkanına vekâlet. / **Bakanlar:** Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır.
CB Başdanışmanı ve Danışmanı: Danışmanlık.

CB Politika Kurulları Başkan: CB	**Cumhurbaşkanlığına Bağlı Ofisler**
• Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları • Eğitim ve Öğretim Politikaları • Ekonomi Politikaları • Güvenlik ve Dış Politikalar • Hukuk Politikaları • Kültür ve Sanat Politikaları • Sağlık ve Gıda Politikaları • Sosyal Politikalar • Yerel Yönetim Politikaları	• Dijital Dönüşüm Ofisi • Finans Ofisi • İnsan Kaynakları Ofisi • Yatırım Ofisi [MADDE 525 - (1) Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin bu kısmında; verilen görevleri yerine getirmek üzere Cumhurbaşkanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip, Dijital Dönüşüm Ofisi, Finans Ofisi, İnsan Kaynakları Ofisi ve Yatırım Ofisi kurulmuştur.]
Cumhurbaşkanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar	**CB Tarafından Atanan Bazı Kamu Görevlileri**
• Diyanet İşleri Başkanlığı • İletişim Başkanlığı • MİT Başkanlığı • MGK Genel Sekreterliği • Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı • Savunma Sanayi Başkanlığı (Tüzel kişiliği var) • Strateji ve Bütçe Başkanlığı • Devlet Arşivleri Başkanlığı • Devlet Denetleme Kurulu • Türkiye Varlık Fonu Not: CB'ye bağlı olup Kamu Tüzel Kişiliği olanlar: Savunma Sanayi Başkanlığı ve Ofisler. Yönetmelik çıkarabilirler. İdari vesayet denetimi. Karıştırma: Genelkurmay Başkanı ve Kara, Hava, Deniz Kuvvet Komutanları MSB'ye bağlıdır. Jandarma Kuvvet Komutanlığı ve Sahil Güvenlik İçişleri Bakanlığına bağlı.	• MİT Başkanı • Diyanet İşleri Başkanı • Vali • MGK Genel Sekreteri ve Yardımcıları • Cumhurbaşkanlığı Ofis Başkanları • DDK Başkan ve Üyeleri • Savunma Sanayi Başkan ve Üyeleri • Bakan Yardımcıları • TRT Genel Müdürü • Merkez Bankası Başkan ve Yardımcıları • Büyük Elçiler • YÖK Üyeleri • Rektörler • Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu • ÖSYM Başkanı • TÜBİTAK Başkanı • CB'ye bağlı kurum ve kurul başkanları

2. Taşra Teşkilatı: İl, İlçe, Bölgesel Kuruluşlar. Başkent Teşkilatı ile arasında Hiyerarşi vardır.

İl Genel İdaresi		
Vali	**İl İdare Kurulu**	**İl İdare Şube Başkanları**
İl idaresinin en üst hiyerarşik amiri. Mülki amir. İlde hem devleti hem CB'yi temsil. Yetki genişliği. İstisnai Memur.	Başkanı Vali. Valiye danışman ve yardımcı. Köy ve Mahalle Muhtarının, İhtiyar Heyetinin görevlerine son verir.	Bakanlıkların illerdeki teşkilatının başında bulunan kişilerdir. Valiye karşı sorumludur. Vali onayı olmadan işlem yapamazlar.

İlçe İdaresi		
Kaymakam	**İlçe İdare Kurulu**	**İlçe İdare Şube Başkanları**
İlçe idaresinin en üst hiyerarşik amiridir. Sadece CB'nin temsilcisi. Valinin gözetimi altında çalışır. Güvenceli meslek memurudur.	Başkanı: Kaymakam. Kaymakama, danışmanlık ve yardımcı. Köy ve Mahalle Muhtarının, İhtiyar Heyetinin görevlerine son verir.	Bakanlıkların ilçedeki yüksek memurlarıdır. Kaymakama karşı sorumludur. Kaymakam onayı olmadan işlem yapamazlar.

Vali	Kaymakam
İstisnai Memur	Güvenceli Meslek Memuru
Doğrudan "CB kararı" ile atanır.	"CB onayı" ile atanır. (İçişleri Bakanı önerisi)
Hem devleti ve CB'yi temsil eder.	Sadece CB'yi temsil eder.
Genel Emir çıkarabilir.	Genel Emir çıkaramaz.
Yetki genişliği var.	Yetki genişliği yok.
Askeri Birliklerden yardım isteyebilir.	Askeri Birliklerden doğrudan yardım isteyemez. Vali aracılığıyla isteyebilir.
Askeri ve yargı kuruluşlarını denetleyemez.	Askeri ve yargı kuruluşlarını denetleyemez.
Komşu ülkenin sınır makamları ve yabancı temsilcileri ile görüşebilir.	Komşu ülkenin sınır makamları ve yabancı temsilcileri ile görüşemez.

YERİNDEN YÖNETİM 1. Yerel Yerinden Yönetim / Mahalli İdareler: İl Özel İdaresi, Belediye, Köy.
Kamu Tüzel Kişiliği var. Görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Karar organları seçimle iş başına gelir.
Mahalli idare seçimleri 5 yılda 1 yapılır.

İl Özel İdaresi		
Vali Yürütme Organı	**İl Genel Meclisi** Karar Organı	**İl Encümeni** Danışma Organı
İl özel idaresinin başı. Hiyerarşik amir. Atama ile gelir. Not: Valinin yetki genişliği İl Genel İdaresinde var.	Başkanını kendi üyeleri arasından kendi seçer. Üyeleri, seçmenler tarafından 5 yılda 1 seçilir. Fesih/son verme:Danıştay Geçici uzaklaştırma: İçişleri Bakanı	Başkanı: Vali Üyeleri, Meclis kendi üyeleri arasından seçer. Yani halk dolaylı seçer. Kamulaştırma kararı alır!

Belediye		
Belediye Başkanı Yürütme organı	**Belediye Meclisi** Karar organı	**Belediye Encümeni** Danışma organ
Belediye idaresinin başı. En büyük mülki amirdir. Seçmenler tarafından 5 yılda 1 seçilir. Görevine son veren: Danıştay Geçici uzaklaştıran: İçişleri Bakanı	Başkanı Belediye Başkanıdır. Başkan ve üyeler seçmenler tarafından 5 yılda 1 seçilir. Fesih/son verme:Danıştay Geçici uzaklaştırma: İçişleri Bakanı	Başkanı: Belediye Başkanı Üyeleri, Meclis kendi üyeleri arasından seçer. Yani halk dolaylı seçer. Kamulaştırma kararı alır!

Köy		
Muhtar Yürütme organı	**İhtiyar Heyeti** Karar organı	**Köy Derneği** Danışma organı
Köyün başı, yürütme organı ve temsilcisi. Köy derneği tarafından 5 yıl için seçilir. 18 yaş. Siyasi partiler aday gösteremez.	Köy derneği tarafından seçilmiş üyeler ile doğal üyelerden oluşur. 5 yıl için seçilir. Öğretmen ve imam doğal üyeleridir. Köy işlerini sıraya koyar. İmece ve salmaya karar verir.	Köydeki seçmenlerdir. İsteğe bağlı işleri zorunlu hale getirir. Muhtar ve ihtiyar heyetini seçer.

- İl ve ilçelerin kurulması, kaldırılması, ad ve merkezlerinin belirtilmesi ve değiştirilmesi kanunla olur.
- Bir ilçenin başka bir ile bağlanması kanunla olur.
- İl ve ilçe sınırlarının değiştirilmesi, bir köyün veya kasabanın başka il veya ilçeye bağlanması: CB onayı ile olur.
- Belediyeler, nüfusu 5 bin ve üzeri olan yerleşim yerlerinde kurulur. CB Kararı ile kurulur.
  İl ve ilçe merkezlerinde nüfusa bakmaksızın belediye kurulması zorunludur.
- Nüfusu 2000'in altına düşen belediyeler Cumhurbaşkanı kararı ile köye dönüştürülür.
- Büyükşehir Belediyesi, kanunla kurulur. Nüfus 750 bin ve üzeri olmalı. Kamu tüzel kişiliği var. Türkiye'de 30 il. En son büyükşehir olan: Ordu. Bu 30 ilde İl Özel İdaresi kaldırıldı. Köyler mahalleye dönüştürüldü.
- Belediye Başkanını geçici olarak görevden uzaklaştıran: İçişleri Bakanı / Görevine son veren: Danıştay
- Köy Muhtarı, Mahalle Muhtarı ve İhtiyar Heyetinin görevine son veren:
  İlde, İl İdare Kurulu. İlçede, İlçe İdare Kurulu.
- İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisinin feshedilmesi: Danıştay
  Geçici olarak uzaklaştırma: İçişleri Bakanı
- Kanunla kurulanlar: İller, İlçeler, Büyükşehir Belediyeleri (750 bin kişi), Üniversiteler, Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları.
- Bakanlıklar, CB Kararnamesi ile kurulurlar.
- Belediyeler (5 bin kişi) ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri CB kararı ile kurulurlar.
- Köyler (150 - 2 bin kişi), İçişleri Bakanı Kararı ile kurulurlar.
- Köylerin Kamu Tüzel Kişiliği var. Mahallenin yok.
- Bütçe işleri: İl Genel Meclisi, Belediye Meclisi
- Kamulaştırma kararı: Encümen
- Kamu Tüzel kişiliği kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kurulur.

Kamu Görevlileri

Memur: Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini yerine getiren görevlilerdir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu.
Sözleşmeli Personel: Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi için şart olan, zaruri ve istisnai hallerde olmak üzere özel bir meslek bilgisi ve uzmanlığa gerek gösteren Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde sözleşmeli çalıştırılan ve işçi sayılmayan görevli kimsedir.
İşçi: Bir hizmet akdine dayalı olarak çalışan ve özel hukuk hükümlerine tabi olarak çalışan kimselerdir. İş kanunu. Uyuşmazlıklar adli yargıda.

Memurluk Mesleğinin Özellikleri: Tarafsız ve eşit davranmalıdır. Asli ve sürekli görevlerdir. Kadro içerir. Bir meslektir. Memur hak ve yükümlülükleri kanunla düzenlenir.

Memurluk Mesleğinin İlkeleri		
Sınıflandırma	**Kariyer**	**Liyakat**
Meslek ve niteliklerine göre ayrılması. 12 tane: 1. Genel İdare Hizmetler Sınıfı 2. Teknik Hizmetler Sınıfı 3. Sağlık ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı 4. Eğitim ve Öğretim Hizmet Sınıfı 5. Avukatlık Hizmetleri Sınıfı 6. Din Hizmetleri Sınıfı 7. Emniyet Hizmetleri Sınıfı 8. Yardımcı Hizmetler Sınıfı 9. Mülki İdare Amirliği Hizmetleri Sınıfı 10. Milli İstihbarat Hizmetleri Sınıfı 11. Jandarma Hizmetleri Sınıfı (2016) 12. Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfı (2016)	Kendi sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkânı.	Kamu hizmetlerine girme, sınıflar içinde ilerleme, yükselme, görevine son verme liyakat sistemine dayandırıp yetenek, diploma vs esasına dayandırılması. Böylece eşit imkânlar uygulayarak devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır. Memuriyette tarafsızlığı sağlar.

Not: İstisnai Memurlar: Vali, TBMM memurlukları, Bakan yardımcıları, MİT memurlukları, Büyükelçilikler, CB memurlukları, Özel kalem müdürlüğü.

Devlet Memurluğuna Giriş: Eşitlik ve serbestlik ilkesi.

Memur Olma Koşulları
- Türk vatandaşı olmak
- 18 yaşını doldurmak (Kaza-İ Rüşt de olur)
- Askerlikle ilişiği bulunmamak
- En az ortaokul mezunu olmak
- Kamu haklarından mahrum olmamak
- Görevini yapmaya engel bir rahatsızlığı bulunmamak
- Taksirli suçlar hariç 1 yıldan fazla hüküm giymemiş olmak, ağır hapis cezası almamış olmak
- Yüz kızartıcı suçlardan, terör suçundan hiç hüküm giymemiş olmak
- Görevini devamlı yapmaya engel bir sağlık probleminin bulunmaması

Aday Memurluk: En az 1 yıl. En çok 2 yıl. Adaylıktan çekilirse 3 yıl memur olamaz.
Asıl Memurluğa Başlama: Aynı yere atanmışsa tebliğ gününü izleyen ilk iş günü iş başı**.**
Başka bir yere atanmışsa bildirimden itibaren 15 gün içinde.
Atama süresi içinde göreve başlamayanlar istifa etmiş sayılır. 1 yıl memur olamaz.

Memuriyet Müspet Ödevleri (Yükümlülükleri)	Memuriyet Menfi Ödevleri (Yasakları)
• Anayasa ve kanunlara sadakat • Tarafsızlık ve devlete bağlılık • Uygun davranışta bulunma • Hizmeti kişisel/kesintisiz yürütme • Hiyerarşik amire bağlılık ve itaat • Mal bildirim ödevi (0 ve 5'li biten yıllar) • Kıyafet yükümlülüğü • Resmi bilgi araç ve gereçleri iade • Davranışlara özen gösterme	• Başka bir görev alma yasağı • Ticaret faaliyetinde bulunma yasağı • Taraflı davranma yasağı • Siyasi faaliyetler, siyasi partiye girme yasağı • Grev yasağı • Hediye ve çıkar sağlama yasağı • Gizli bilgileri açıklama yasağı • Ayrıldığı kuruma karşı görev alma yasağı • Kamu görevi ile ilgili basına demeç verme yasağı • Denetimdeki teşebbüsten menfaat sağlama yasağı

Memurların Hakları: Güvenlik, hizmet, izin, terfi, sendika, yolluk, isnat ve iftiralara karşı korunma hakkı, uygulamayı isteme hakkı, emeklilik, çekilme, şikâyet, dava, toplu sözleşme hakkı (2010).

Haftalık çalışma saati: 40 saat

Yıllık izin: 1-10 yıl (dahil): 20 gün / 10 yıldan fazla: 30 gün
Doğum izni: Anne: doğumdan önce 8 hafta + doğumdan sonra 8 hafta / **Babalık izni:** 10 gün
Evlenme izni: 7 gün
Cenaze izni: Memurun eşinin, çocuğunun; kendisinin ya da eşinin ana, baba veya kardeşlerinin ölümü hallerinde isteği üzerine 7 gün izin.

Devlet Memurlarına Uygulanan Disiplin Cezaları
Uyarma: Memura davranışlarında daha dikkatli olmasının yazı ile bildirilmesi.
Cezayı veren: Disiplin Amiri
İtiraz: Disiplin Kurulu
Kınama: Memura davranışlarında **k**usurlu olduğunun yazı ile bildirilmesi.
Cezayı veren: Disiplin Amiri
İtiraz: Disiplin Kurulu
Aylıktan Kesme: Memurun brüt aylığından 1/30 ve 1/8 arasında kesinti yapılmasıdır.
Cezayı veren: Disiplin Amiri
İtiraz: Disiplin Kurulu
Not: Uyarma, kınama, aylıktan kesme cezaları için memurun savunması alındıktan sonra amir 15 gün içinde cezayı vermek zorundadır.
Kademe İlerlemesinin Durdurulması: Memurun bulunduğu kademedeki ilerlemesinin 1-3 yıl arasında durdurulmasıdır.
Cezayı veren: Atamaya yetkili amir (disiplin kurulunun görüşünü alır)
İtiraz: Yüksek Disiplin Kurulu
Memuriyetten Çıkarma (İhraç)
Cezayı veren: Yüksek Disiplin Kurulu
Memur, çıkarılma kararına karşı 60 gün içinde İdari Yargı'da iptal davası açabilir.
Memurlara verilen disiplin cezalarına karşı yargı yolu açıktır.
Not: Memura savunması alınmadan disiplin cezası verilemez. Savunma süresi tebliğden itibaren 7 gün.
İtiraz mercileri 30 gün içinde kararlarını vermek zorundadır.

Memuriyeti Sona Erdiren Haller: İstifa çekilme**,** müstafi çekilmiş sayılma**,** memurluktan çıkarılma**,** emeklilik**,** ölüm**,** koşullarda eksiklik**,** bağdaşmazlık**.**
Not: Görevden uzaklaştırma (açığa alma) memurluğu sona erdirmez. Ayrıca bir disiplin cezası değildir.

Usule uygun istifa: En geç 1 ay yerine biri gelene kadar görevine devam eder. Usule uygun istifa ederse 6 ay sonra tekrar memuriyete başvurabilir. 6 ay memur olamaz.
Usule aykırı istifa: 1 yıl memur olamaz.
Devir teslim işlemlerini gerçekleştirmeden istifa: 3 yıl memur olamaz.
Belirtilen sürede görevine başlamazsa: Çekilmiş sayılır. 1 yıl memur olamaz.
OHAL, savaş hallerinde yerine gelen memurun gelip başlamasını beklemeden çekilenler hiçbir zaman memurluğa alınmazlar.
Çekilmiş Sayılma: Başka yere atanan memur 15 gün artı 10 günlük ek süreden sonra göreve başlamazsa, aynı yere atanan memur bir sonraki gün göreve başlamazsa, memur izinsiz mazeretsiz olarak aralıksız 10 gün görevini terk ederse, silah altında bulunan memurlar terhis olduktan sonra 30 gün içinde göreve başlamazlarsa çekilmiş sayılırlar. Çekilmiş sayılanlar 1 yıl memurluğa alınamazlar.

Vali → Kaymakam	H	İçişleri Bakanı → Belediye Başkanı	İV
Rektör → Dekan	H	CB → Bakan	H
Üniversite → Fakülte	H	YÖK →Üniversite	İV
Adalet Bakanlığı → Barolar Birliği	İV	Bakan → Belediye Başkanı	İV
Kaymakam → Köy Muhtarı	İV	Dekan → Bölüm Başkanı	H
Adalet Bakanlığı → Bakan Yardımcısı	H	Vali → Belediye Başkanı	İV
CB → TRT	İV	Bakan → Kaymakam	H
MEB → Üniversiteler	İV	Bakan → Bakan Yardımcısı	H
RTÜK → TRT	İV	Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı → TCDD	İV
Adalet Bakanı → Barolar Birliği	İV	Türkiye Barolar Birliği → İzmir Barosu	İV
İçişleri Bakanlığı → Emniyet Genel Müd.	H	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği → Ticaret ve Sanayi Od.	İV
MEB → İlçe Milli Eğitim Müdürü	H	İzmir Büyükşehir Belediyesi → Karşıyaka Belediyesi	İV
Tarım ve Orman Bakanlığı → OGM	İV	Çankaya Kaymakamlığı → Çankaya Belediyesi	İV

Not: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Cumhurbaşkanının görevlendireceği Bakana bağlıdır.
Şu anda Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlıdır.

BÖLÜM 7: İNSAN HAKLARI HUKUKU

İnsan Hakkı: Sadece insan olma sıfatıyla sahip olunan hak.

İnsan Haklarının Özellikleri	Devletin Ödevleri
• Temel haktır. • Evrenseldir. • Doğuştandır. • Mutlaktır / Dokunulamaz. • Bölünemez. • Eşit ve bireyseldir. • Devredilmez ve vazgeçilmezdir. • İhtiyaca göre genişler, değişir. Doğal Hukuk • Devlete karşı ileri sürülebilen iddialardır.	• Tanıma • Dokunmama • Koruma • Temin/Tedarik • Temel hak ve hürriyetlerden ilk kez bahseden anayasamız: 1876 • Hiç bahsetmeyen anayasamız: 1921 Anayasası • Bahseden ve güvence altına alan anayasamız: 1961 Anayasası • İnsan haklarına dayalı devlet: 1961 Anayasası • İnsan haklarına saygılı devlet: 1982 Anayasası

İnsan hakları öğretisini ilk defa sistemli savunan felsefe okulu: Stoa Okulu

İngiltere'de İnsan Haklarının Gelişmesi: Evrensel değil.

1. **Magna Carta Libertatum (Büyük Özgürlük Şartı) (1215):** Modern anayasanın ilk yazılı belgesi. Kral, hukukun üstünlüğünü tanıdı. İngiltere kralının yetkileri kısıtlandı. Siyasi iktidar ilk kez sınırlandırıldı.
2. **Petition of Rights-Haklar Dilekçesi (1628):** İngiliz Parlamentosu, Kralın savaş politikalarını onaylamıyordu ve finans sağlamak istemiyordu. Fransa ile süren savaşta, Parlamento mali destek sağladı; karşılığında Kral dilekçeyi kabul etti. Parlamento kararı olmadan vergi konulamayacağı gibi maddeler var.
3. **Habeas Corpus Act (1679):** Kişi güvenliği. Kişilerin yargıç olmadan tutuklanmaları, hapsedilmeleri, keyfi ve uzun süreli tutuklamaları yasaklandı.
4. **Bill of Rights-Haklar Bildirisi (1689):** Bu belge ile dünya tarihinde ilk kez yasama dokunulmazlığı getirildi. Parlamento üstünlüğü.

Amerika'da İnsan Haklarının Gelişmesi: Evrensel

1. **Virginia Haklar Bildirisi (1776):** Virginia eyaletinde yaşayan halk temsilcileri tarafından ilan edildi. İnsanlar eşit derecede özgür ve bağımsızdır. Adil yargılanma, serbest seçimler.
2. **Amerikan Bağımsızlık Bildirisi (1776):** Virginia Haklar Bildirisi ile aynı yıl Amerika Bağımsızlık Bildirisi de yayımlandı. 4 Temmuz'da yürürlüğe girdi. 4 Temmuz Amerika'da Bağımsızlık Günü olarak kutlanır.
3. **Amerikan Anayasası (1787):** Modern anlamda ilk anayasa.

Fransa'da İnsan Haklarının Gelişmesi: Evrensel

1. **Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi (1789):** Avrupa'da kişi haklarının temel dayanağı.
2. **Fransız Anayasası (1791):** Dünyanın modern anlamda ikinci anayasası.

İnsan Hak ve Özgürlüklerin Sınıflandırılması	
Georg Jellinek'in Sınıflandırması	**Karel Vasak'ın Kuşaklara Göre Sınıflandırması**
• Negatif Statü Hakları (Kişi Hakları-Koruyucu Haklar) • Pozitif Statü Hakları (Sosyal Haklar-İsteme Hakları) • Aktif Statü Hakları (Siyasi Haklar-Katılma Hakları)	• Birinci Kuşak İnsan Hakları • İkinci Kuşak İnsan Hakları • Üçüncü Kuşak İnsan Hakları • Dördüncü Kuşak İnsan Hakları

Birinci Kuşak İnsan Hakları (Klasik): Burjuva ve Aristokrasi sınıfının mücadelesi. Kişi Hakları + Siyasi Haklar
İkinci Kuşak İnsan Hakları: Sanayi Devrimi sonrası işçi sınıfının mücadelesi Sosyal Haklar
Üçüncü Kuşak İnsan Hakları: Dayanışma / Azınlık. Toplum ve devlet dayanışması. Barış, Çevre Hakkı vb.
Dördüncü Kuşak İnsan Hakları: Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle bazı insani hakların devletin tarafından koruması**.** Doğmamış nesillerin hakkı**.** Kişisel verilerin korunması gibi

---

İnsan Haklarının Korunması

Birleşmiş Milletler / BM (1945): Ana merkez: New York. San Francisco'da imzalandı. Türkiye kurucu üye. Son üye: Güneş Sudan. Üye sayısı: 193. Resmi Dilleri /FİİRÇA: **F**ransızca, **İ**ngilizce, **İ**spanyolca, **R**usça, **Ç**ince, **A**rapça

- **Genel Kurul:** Yasama ve karar organı. BM'nin bütün üyeleri (193 ülke). Her üyenin bir oyu var.
- **Güvenlik Konseyi:** Yürütme ve icra organı. Uluslararası barış ve güvenliği sağlamak. Güvenlik tehdidi durumunda tedbir alabilir, yaptırım uygulayabilir. Bir milletin BM'ye kabulü Güvenlik Konseyi tavsiyesi üzerine BM Genel Kurul kararı ile olur. Daimi veto hakkına sahip olan üyeler: **F**ransa, **İ**ngiltere, **R**usya, **Ç**in, **A**BD
- **Ekonomik ve Sosyal Konsey:**
- **Vesayet Konseyi:** Günümüzde fail değil.
- **Genel Sekreterlik:** Yönetim organı. BM Genel Sekreteri: Antonio Guterres. Görev süresi: 5 yıl Güvenlik Konseyi tavsiyesi ile Genel Kurul tarafından atanır.
- **Uluslararası Adalet Divanı (1945)**: Merkez: Lahey/Hollanda. Yargı organı. 15 yargıç. Üyeleri Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi seçer. Görev süresi 9 yıl. Tekrar seçilemez. Başvuru için devletlerin tanımış olması gerekir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (10 Aralık 1948) 10 Aralık: İnsan Hakları Günü

- Hazırlayan: Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu
- Kabul edip yayımlayan: Birleşmiş Milletler Genel Kurulu
- 30 maddeden oluşur. Tavsiye niteliğindedir. Bağlayıcı değildir.

İkiz Sözleşmeler (1976): Birleşmiş Milletler bünyesinde kabul edildi. Türkiye, 2000 yılında imzaladı.

1. **Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi:** İnsan Hakları Evrensel bildirgesindeki maddeleri + self determinasyon: Her ulus kendi kaderini kendi belirleyecek. Self determinasyon ilk kez burada vurgulandı.
2. **Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi:** Her devlet kendi imkânları ölçüsünde yerine getireceği için yaptırım ve kontrolü yok.

Uluslararası Ceza Mahkemesi: Merkez: Lahey/Hollanda. Özerk yapılı bir mahkeme. BM ile ilişkili çalışır ama BM organı değil. Baktığı suçlar: Savaş Suçları, İnsanlığa Karşı Suçlar, Soykırım Suçları ve Saldırı Suçları.

Avrupa Konseyi (1949): Londra'da kuruldu. Merkezi: Strazburg/Fransa. Üye sayısı: 47. Türkiye üye.
Resmi Dilleri: İngilizce ve Fransızca. Yapısı: Bakanlar Komitesi ve Parlamenter Meclis.

- Bakanlar Komitesi: Karar organı. Üye ülkelerin dış işleri bakanlarından oluşur.
- Parlamenter Meclisi: Danışma organı. Üyeler, üye ülkelerin parlamentolarından seçilir. AİHM'ye üye seçer!

AİHS ve AİHM, Avrupa Konseyi yapısı içinde kurulmuştur.
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi / AİHS (1950): 1953'te yürürlüğe girdi. Bireyler ilk kez devletleri, doğrudan bir uluslararası makama şikâyet edebilecek. Bireysel başvuru hakkı. İkincildir. Önce ülke içindeki hukuk yolları tüketilmelidir. AİHS'nin temelini oluşturan sözleşme: BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi. Türkiye:

- AİHS'yi 1954 yılında imzaladı.
- AİHM'ye bireysel başvuru hakkını 1987 yılında kabul etti.
- AİHM'nin zorunlu yargı yetkisini 1990 yılında kabul etti.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi / AİHM (1959): Merkez: Strazburg/Fransa

- Mahkeme, AİHS'ye taraf devlet sayısı kadar yargıçtan oluşur. Şu an 47 yargıç görev yapmaktadır.
- Yargıçlar, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi tarafından seçilir. Görev süresi: 9 yıl. Tekrar seçilemez.
- Görev süreleri 70 yaşında sona erer.
- **Genel Kurul:** Sadece idari görev. Mahkeme başkanları ve yardımcılarını seçmek. Mahkeme içtüzüğünü yapmak.
- **Tek Yargıç:** Mahkemeye yapılan başvurunun işlemden kaldırılması veya kabul edilemez olduğuna karar verir.
- **Komiteler:** 3 yargıçtan oluşur. Bireysel başvurunun işlemden kaldırılması veya kabul edilemez olduğuna karar verir. Oybirliği esastır.
- **Daireler:** 7 asıl ve 3 yedek yargıçtan oluşur. AİHM'nin genel yetkili karar organlarıdır. Tek yargıç veya komitenin herhangi bir karar veremediği durumlarda bireysel başvurunun kabul edilebilirliği hakkında karar verir.
- **Büyük Daire:** 17 yargıçtan oluşur. Dairenin önemi nedeniyle görmekten vazgeçtiği davalara ve daire kararlarına yapılan itirazlara bakar. Kararları kesin.
- **Bakanlar Komitesi:** Yürütme ve denetim organıdır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru: AİHS ve protokolleri ile tanınan hakları ihlal gerekçesi ile:
Devletler, kişiler, kişi grupları, hükümet dışı kuruluşlar başvurabilir.

- Başvuru ancak sözleşmeye taraf devlet aleyhine yapılabilir.
- İç hukuk yolları tüketilmesinden itibaren 4 ay içinde başvuru yapılabilir!
- Başvurular yazılıdır. AİHM Başkanlığına yapılır. Başvuru posta yoluyla yapılabilir.
- Başvuru, Avrupa Konseyi üyesi devletlerden birinin diliyle yapılabilir.
- Yani AİHM'nin resmi dilleri olan İngilizce veya Fransızca yapılmasına gerek yoktur.
- Başka bir uluslararası mekanizmaya başvurulmamış olmalıdır.
- Başvuru ücretsiz. Avukat takibi gerektirmez. Kimliği açık olmalı. İmzalanmış olmalı. Başvuru, daha önceden incelenmemiş ve karara bağlanmamış olmalı. Delil yetersizliği gibi açıkça dayanaktan yoksun olmamalı. Sözleşmede tanımlanan hak ve özgürlükler ile ilgili olmalı. Hakkın kötüye kullanılması ile ilgili olmamalı.

AİHM kararları: Kesindir. 1 yıl içinde yeniden yargılama talep edilebilir. Mağdura uygun bir tazminat ödenmesine karar verilebilir.

İnsan Haklarının İç Hukukta Korunması
Yasama Organına Karşı Koruma: Anayasal teminat.
Yürütme/İdare Organına Karşı Koruma:

- **Teşrii Başvuru Yolu:** TBMM dilekçe komisyonuna dilekçe yazmak. Komisyon rapor yazar. Bağlayıcı değil.
- **İdari Başvuru Yoluyla (Yargı Dışı) İnsan Haklarının Korunması:**

Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık):
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu: Adalet Bakanlığı ile ilişkili ama bağlı değil, bağımsız. Kurula kimse emir veremez, öneri ve teklifte bulunamaz.
- Kamu tüzel kişiliği var. Üye sayısı: 11. Bütün üyelerini CB seçer.
- Gerçek ve tüzel kişiler başvurabilir. Başvurular illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlar aracılığıyla yapılır.
- Kurul, konusu suç oluşturan insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerini saptadığı takdirde bunlarla ilgili suç duyurusunda bulunur. Hak ihlali tespit ettiğinde idari para cezası verebilir.

Yargısal Başvuru Yoluyla Korunması

- **Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru (2010):** Hak ihlalini devletin yaptığı durumlar. Güncel ve kişisel hakları doğrudan ihlal edilen kişiler başvuru yapabilir. Diğer iç hukuk yolları tüketilmiş olmalı.
  Başvuru iç hukuk yollarının tüketildiği tarihten itibaren 30 gün içinde başvuru yapılmalıdır. Haklı bir mazereti bulunanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren 15 gün içinde mazeretlerini belgeleyen belgelerle başvurabilir.
  Bireysel başvurular kural olarak dosya üzerinden. Fakat istenirse duruşma olarak da yapılabilir. AYM kararı kesindir, bağlayıcıdır. Buradan da red yenirse 4 aylık AİHM'ye gitme süresi başlar.

2022 KPSS VATANDAŞLIK NOTLARI
SEMRA DİLEKÇİ

Notlar www.semradilekci.com adlı web sitemin PDF bölümünde ücretsiz olarak paylaşılmaktadır.

KAYNAKLAR

2018 KPSS'de alanımda birinci oldum (Harita Mühendisliği). Bu süreçte bolca kaynak çözdüm, farklı hocalardan videolar dinledim, ÖSYM arşivini taradım.

Vatandaşlık notlarımda ve dersi adına üzerimde en büyük emeği olan hocamız Esra Özkan Karaoğlu hocamızdır. Sınava gireceğim sene 2017 Anayasa Değişikliği olması ile birlikte kafama takılan yerlerde resmi internet kaynaklarından faydalandım.

- Esra Özkan Karaoğlu 2022 KPSS Videoları
- Erdal Kesekler 2022 KPSS Videoları
- Emrah Vahap Özkaraca 2022 KPSS Videoları
- Ali Koç KPSS'nin Pusulası Konu Anlatımlı kitabı

İnternet Kaynakları:
https://www.tccb.gov.tr/
https://www.mevzuat.gov.tr/
https://www.anayasa.gov.tr/tr/mahkeme/gorev-ve-yetkileri/norm-denetimi/
https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/

BU NOTLAR YETERLİ Mİ?

Bu notların bir konu anlatımlı kitap olmadığı unutulmamalıdır.

Video dinlerken, soru çözerken en önemlisi tekrarlarda işinize fazlasıyla yarayacaktır. Ancak Vatandaşlık dersini anlatan hocalardan ders dinlemeyi ihmal etmeyiniz.

NASIL ÇALIŞMALI?

- Öncelikle web sitemde PDF bölümünde dinlemek istediğiniz 1 hocanın video listesini indiriniz.
- Kabaca vidoları ne kadar sürede bitirebileceğinize dair plan yapınız.
- Ünitelere sıralı bir şekilde çalışınız.
- Üniteye ait videoları dinleyip not alınız.
- Vakti olmayanlar hocaların video ders defterinden veya benim notlarımdan takip edebilir.
- Vakti olanların kendi notunu tutması daha verimli olacaktır.
- Ünite bitiminde aldığınız notları okuyunuz.
- Hemen arkasından 2-3 soru bankasından soru çözünüz.
- Konuları öğrenme aşamasında benim tavsiyem testlerde doğru yanlış hesabı yapmayınız. Çünkü hangi hocayı dinlerseniz dinleyin testlerde hiç duymadığınız sorular olacak. Bazen notlarınızda olmadığını düşündüğünüz sanki ilk defa gördüğünüzü zannettiğiniz ama aslında notlarınızda yazan bilgiler bile olacak. Konular ancak sorular üzerinde oturur. İlk başlarda gerekirse notlarınız açık bir şekilde soru çözün. Sorularda gördükçe notlarınızı boyayın, vurgulayın. En önemli yerler ortaya çıksın.
- Zamanla notlarınız benim paylaştığım gibi özet notlar haline gelecek.
- Özet notlarınızı veya benim notlarımı her gece 15 dk okuyun. Uyumadan önce okuduklarınız zihninizde daha iyi yer eder.
- Ancak notlarınızı çok sık temize çekmeyin. Bir tane not üzerinden ilerleyin. Sınava girdiğinizde notların sağ üst köşesinde ne yazıyordu bunu bile hatırladığınızı fark edeceksiniz (Görsel hafızaya kazımak).
- Tabi günlük 15 dakika tekrar sonrası Cumartesi veya Pazar günleri haftalık tekrar; bir de ay sonu aylık tekrar yaparsanız artık ömür boyu hiçbir şey unutmazsınız ☺
- Ünite 2 veya 3 sonrası bir soru bankası ile de geriden gelirseniz geçmiş konuları soru üzerinden tekrar etmiş olursunuz.
- Tüm konular bittiğinde branş denemelerine geçebilirsiniz. Tekrarınızı da unuttuğunuz konular üzerinden yaparsınız.
- Bir süre sonra branş denemelerinde yanlışlarınız artarsa ve gerekli görürseniz farklı bir hocanın videoları ile tekrar yaparsınız. Tekrarlara bir soru bankası eşlik edebilir.

BU HATAYI YAPMAYINIZ!

Vatandaşlık dersini son 2-3 aya bırakan kişiler var. Bence Vatandaşlık en çok korkulan ama en kolay ders. Çünkü sorular hep belirli kalıplardan gelir. ANCAK! Tabi ki çalışan bir insan için…

Konuların oturması zaman alacaktır. Düzenli çalışma ile birlikte Anayasa+Güncel Bilgiler 15 soruyu 2-3 dakika içinde doğru bir şekilde çözebildiğinizi göreceksiniz. Buradan arttırdığınız süreyi Türkçe Matematik için kullanacaksınız.

Sınavda netimizin ve süremizin artması için oldukça avantajlı olan bu derse gereken önemi vermeliyiz.

Bu ders asla son 2-3 aya bırakılmamalı!

Başarılar…

(Atanıyoruz değil mi?)
Son güncelleme: 05.03.2022